

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет «Фінансів та обліку» Кафедра «Банківської справи»

Освітній ступінь Магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціалізація «Управління банківським бізнесом»

Затверджую

Зав. кафедри _____

« ____ » _____ 201__ р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентіві

Мирошніченко Вікторія Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2020 р. № 3775

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту) _____

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту) дослідження теоретичних та практичних засад оцінки фінансової стабільності банківської системи

Об'єкт дослідження фінансова стабільність банківської системи

Предмет дослідження - процес забезпечення фінансової стабільності банківської системи

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банківської системи

2.2. Оцінка фінансової стабільності банківської системи України та досліджуваного банку

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

3.1. Світова практика оцінки фінансової стабільності банківської системи

3.2. Шляхи підвищення оцінки фінансової стабільності банківської системи

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
	Узгодження плану та оформлення завдання	до 24.12.2020	
	Подання статті на кафедру	до 01.03.2021	
	Вступ. Розділ 1	до 20.04.2021	
	Розділ 2 Розділ 3. Висновки	до	

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____
(ПІБ, підпис, дата)

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект)

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента _____
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи
(гарант освітньої програми) _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри _____
(підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 201 _____ р.

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

Студентки 2 курсу бм групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Управління банківським
бізнесом»

Науковий керівник
канд. екон. наук,
ст. викладач кафедри

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Мирошніченко
Вікторії Олегівни

Белянко Лідія
Леонідівна

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	13
2.1. Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банківської системи	13
2.2. Оцінка фінансової стабільності банківської системи України та досліджуваного банку	21
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	32
3.1. Світова практика оцінки фінансової стабільності банківської системи	32
3.2. Шляхи підвищення оцінки фінансової стабільності банківської системи	42
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Стійкість фінансової системи багато в чому визначається розвитком банківського сектору, складовою якого є стабільне функціонування окремих банків. Це пов'язане з тим, що саме банки щодо функціонування вітчизняної економіки посідають провідне місце у її відтворювальній структурі, розвитку її окремих галузей. Останнім часом відсутність стабільності в забезпеченні виконання зобов'язань перед вкладниками з боку банків та пропозиції кредитних ресурсів гальмує подолання кризових явищ та піднесення економічного розвитку в Україні.

Щодо нестабільності на зовнішньому фінансовому ринку станом на сьогоднішній час: Національний банк стверджує, що відновлення економік країн-партнерів триває, серед іншого, завдяки фіскальній та монетарній підтримці, але зростання відбувається нерівномірно, зокрема через різний рівень вакцинації. Коронавірус залишається ключовим глобальним викликом. Приплив капіталу до економік, що розвиваються, нерівномірний. Водночас зростання відсоткових ставок у провідних країнах створює ризики для нових залучень. Ціни на товари українського експорту високі [50].

Щодо нестабільності на внутрішньому фінансовому ринку ситуація така: високі зовнішні ціни та внутрішній попит сприяють відновленню української економіки. Проте відновлення відбувається поки що повільніше, ніж очікувалося. Монетарна політика залишається м'якою. Водночас НБУ починає поступове згортання антикризових монетарних інструментів. Один із ключових короткострокових ризиків – вересневі пікові виплати за державним боргом у валюті. Співпраця з МВФ є запорукою зменшення загроз для фінансової стабільності й має бути продовжена. За поточних кредитних рейтингів України відсутність постійної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями робить Україну вкрай вразливою до потрясінь світової економіки. Попит на житло, підігрітий відновленням іпотеки, помалу зростає. Ціни активно йдуть угору, але житло залишається відносно доступним за історичними мірками, адже

вартість житла та доходи населення зростають порівнянними темпами. На початку 2021 року темпи введення нового житла були жвавими, але тривала реформа системи контролю у сфері будівництва може сповільнити нову пропозицію в майбутньому. Іпотека стрімко відновлюється, передусім завдяки кредитуванню купівлі житла на вторинному ринку. Ринок новобудов залишається невпорядкованим та менш привабливим для банків. На ринку комерційної нерухомості попит залишається кволим, несприятливий вплив пандемії триває [50].

Таким чином, зазначена проблематика робить актуальним розгляд теоретичних та практичних засад фінансової стабільності банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань стабільності фінансової системи загалом та банківської системи зокрема присвячено досить велику кількість праць вчених та практиків. Теоретичні аспекти щодо розкриття змісту відповідних понять розглядалися в роботах зарубіжних науковців, таких як Алексеєнко Л.М.[1], Барановського О.І.[3], Зверяков М.І.[8], Погорєленко Н.П., Сидоренко О.М.[14], Ревєрчук С.К., Тарасенко М.В.[16], та інших вчених.

Метою дослідження є дослідження фінансової стабільності банків України та надання рекомендацій щодо її посилення у сучасних умовах.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі завдання:

- Визначення сутності фінансової стабільності банків, факторів впливу на неї та принципів її забезпечення в сучасних умовах;
- Проаналізувати методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банків;
- Оцінити стан фінансової стабільності банків України протягом 2016-2020 рр.;
- Оцінити фінансову стабільність АТ «ОТП Банк»;
- Розглянути оцінку фінансової стабільності банківської системи інших країн;

– Дослідити шляхи підвищення оцінки фінансової стабільності банківської системи.

Об’єктом дослідження є фінансова стабільність банків.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти фінансової стабільності банків України.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: аналізу – для визначення поняття фінансової стабільності; індукції – з метою вдосконалення забезпечення фінансової стабільності АТ «ОТП Банк» за допомогою методу діагностики та розробки пропозицій; прогнозування – для визначення напрямів забезпечення фінансової стабільності; синтезу – для досліджування проблем управління фінансовою стабільності в банківській діяльності; порівняльний – використаний при вивченні понятійно-термінологічного апарату; метод моделювання використаний при дослідженні проблеми удосконалення забезпечення фінансової стабільності; графічний – для подання і викладення даних за допомогою графічних засобів з метою їх узагальнення й аналізу; табличний для подання результатів зведення та групування аналітичних даних АТ «ОТП Банк».

Інформаційною базою дослідження є вітчизняна нормативно-правова база, монографії, підручники, статті вітчизняних науковців з визначеної тематики, офіційні статистичні дані та звіти НБУ, фінансова звітність вітчизняних банків загалом, та АТ «ОТП Банк» зокрема.

Практичне значення одержаних результатів полягає у визначення основних напрямів покращення процесу забезпечення фінансової стабільності банківської системи України та збільшення його ефективності.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Мирошніченко В. О. Фінансова стабільність банків України // Фінансові установи в умовах глобальних дисбалансів: зб. наук. ст. студ. заочної

форми навчання / відп. ред. Н. П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг.–екон. Ун-т, 2021. – 386 с. (С. 128-133).

Обсяг та структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (60 найменувань) та 22 додаток. Повний обсяг роботи становить 85 сторінок, у т.ч. список використаних джерел – 6 сторінок, додатки – 30 сторінок. Робота містить 8 таблиць, 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

В сучасних умовах, а саме, пандемії 2020-2021 років, важливу роль для банківської системи зіграла підтримка НБУ. Банківська галузь залишається прибутковою. Чистий фінансовий результат за останні 10 місяців у 2020 році склав близько 40 млрд. грн [51]. Банки України швидко навчилися працювати за новими правилами і тимчасовими стандартами. Карантин, необхідність дистанційної роботи і підвищені заходи безпеки змусили банки змінити підходи до обслуговування клієнтів у відділеннях, а також вплинули на модель поведінки клієнтів.

Під час суворих карантинних обмежень велика кількість клієнтів віддали перевагу дистанційному обслуговуванню. Більшості банкам вдалося за короткий час розширити пропускну здатність власних digital-каналів і підвищити надійність online-сервісів для клієнтів. Різноманітні мобільні продукти почали набирати популярності серед населення.

Після запровадження карантину надзвичайно важливим було не зупинити кредитування підприємств і населення. Незважаючи на зниження бізнес-активності, обсяг наданих кредитів фізичним особам та суб'єктам господарювання за 10 місяців карантинного року склав 996,2 млрд. грн (за аналогічний період 2019 року було 1075,6 млрд. грн). Рівень ліквідності протягом року тримався на достатньо високому рівні у 160-180 млрд. грн. Це дозволило банкам нарощувати обсяги активних операцій [51].

Ставки за банківськими кредитами і депозитами взяли чіткий тренд на зниження. На кінець року вартість кредитів у національній валюті складала у середньому 12-15%, дохідність депозитів у гривні дорівнювала 5-7%. Ставки в іноземній валюті теж знизилися і складала 4-6% за кредитами та 1-1,5% за

депозитами. Варто зауважити, що депозитні ставки в інвалюті впевнено рухаються до нульових або від'ємних значень [51].

Суттєвою допомогою банкам і бізнесу виявилися вчасно розроблені НБУ і урядом продукти і програми підтримки. Були запроваджені і запрацювали нові корисні інструменти НБУ для підтримки ліквідності банків: довгострокові кредити рефінансування до п'яти років під плаваючу облікову ставку НБУ; своп процентної ставки для хеджування ризиків; програми підтримки малого бізнесу «Доступні кредити 5-7-9%», портфельних гарантій для малого та середнього бізнесу і пільгової іпотеки від уряду [51].

Найбільш важливими подіями для банків в 2020 році, які також запам'яталися і позитивно вплинули на ринок, стали найменша за всю історію банківської системи облікова ставка 6%, успішне впровадження проекту «спліт», обрання нового голови НБУ і оновлення правління НБУ.

Також, варто звернути увагу, що однією з найбільш ґрунтовних праць, присвячених питанням фінансової стабільності, є робота Г.Дж. Шиназі. У праці «Визначення фінансової стабільності» науковець виділив п'ять принципів, які повинні бути покладені в основу визначення цього поняття, отже, враховані в процесі побудови системи її забезпечення [33]:

- фінансова стабільність стосується всіх елементів фінансової системи (інфраструктури, установ та ринків);
- фінансова система не тільки ефективно виконує функції розподілу ресурсів та ризиків, мобілізації заощаджень та накопичення багатства, але й забезпечує безперебійну роботу платіжної системи;
- фінансова стабільність – це не лише фактична відсутність фінансових криз, але й здатність фінансової системи вчасно обмежувати, стримувати наявні дисбаланси, а також управляти ними, перш ніж вони зможуть завдати шкоди економічним процесам;
- фінансова стабільність повинна розглядатися перш за все з позиції її впливу на реальний сектор економіки;

- фінансова система має розглядатися з позицій часового простору (континууму).

Формулювання поняття фінансової стабільності можна прослідкувати через встановлення його взаємозв'язку з іншими категоріями економічної науки (рис. 1.1). Як видно з рис. 1.1, фінансова стабільність найбільш тісно корелює з такими поняттями, як цінова стабільність, фінансова криза, системний ризик, фінансова стійкість та інші.

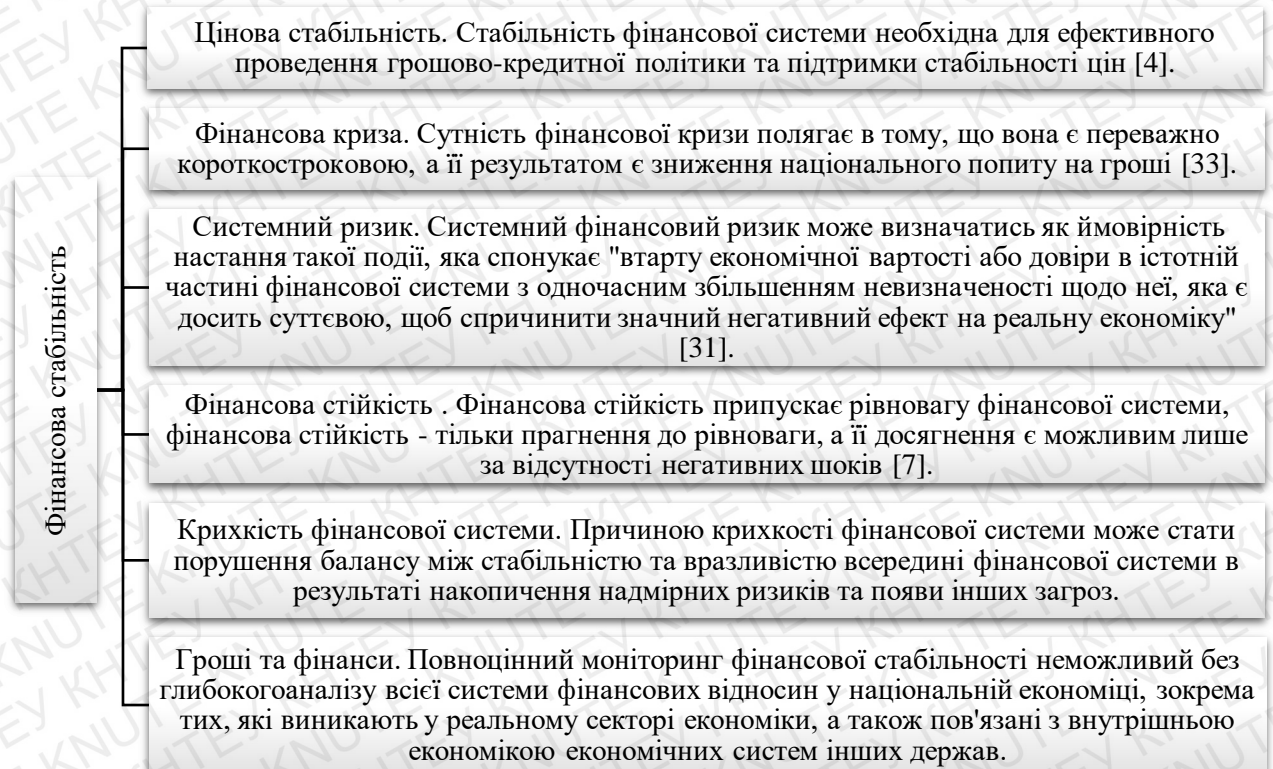

Рис. 1.1. Взаємозв'язок поняття «фінансова стабільність» з іншими економічними категоріями*

*Примітка: побудовано автором за даними [4, 31, 33, 7]

Багатоаспектність дослідженого питання зумовлена відсутністю єдиного підходу до трактування сутності економічної категорії «фінансова стабільність банку». Але сучасний розвиток наукової думки дає змогу виокремити декілька підходів до визначення поняття «фінансова стабільність банківської системи», які можна розглянути більш детально (дод. А).

Коротко виділимо декілька понять: Л.М. Алексєнко розглядає зазначену дефініцію як «відсутність проявів фінансової нестабільності та паніки» [1], І.О.

Барановський тлумачить цей термін як «здатність системи протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам» [3], Н.П. Погореленко вважає, що це «здатність виконувати місію, функції та операції» [14], Л.А. Бондаренко та М.В. Тарасенко розглядають це як «вплив на стабільність фінансової та макроекономічної систем» [36], а також Л.А. Зверук має думку, що це «стабільність функціонування, розвитку та збереження структури в часі» [37].

Заслуговує уваги дискусія у сучасній науковій літературі щодо тотожності понять «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість». Так, достатньо поширеною є позиція дослідників, в тому числі й представлена в [9], що фінансова стабільність характеризує рівноважний стан системи, що зберігає свій запас міцності при дії негативних фінансових та реальних шоків, а фінансова стійкість – лише прагненням до рівноваги за умови відсутності шоків. Також у [2] викладена думка, що термін «фінансова стабільність» більше використовується для характеристики стану усєї системи, а «фінансова стійкість» – для її структурних елементів. Звідси виникає питання щодо вибору показників, які можуть оцінити саме прагнення повернення до рівноважного стану.

Узагальнивши вище наведені поняття, доходимо висновку, що забезпечення фінансової стабільності банків є можливим за умови дотримання специфічних принципів (*дод. Б*).

Необхідність забезпечення фінансової стабільності банківської системи є сприятливою умовою для розвитку економіки.

Далі на рисунках 1.2 та 1.3 можна розглянути фактори, які впливають на нестабільність зовнішнього та внутрішнього фінансових ринків, відповідно.

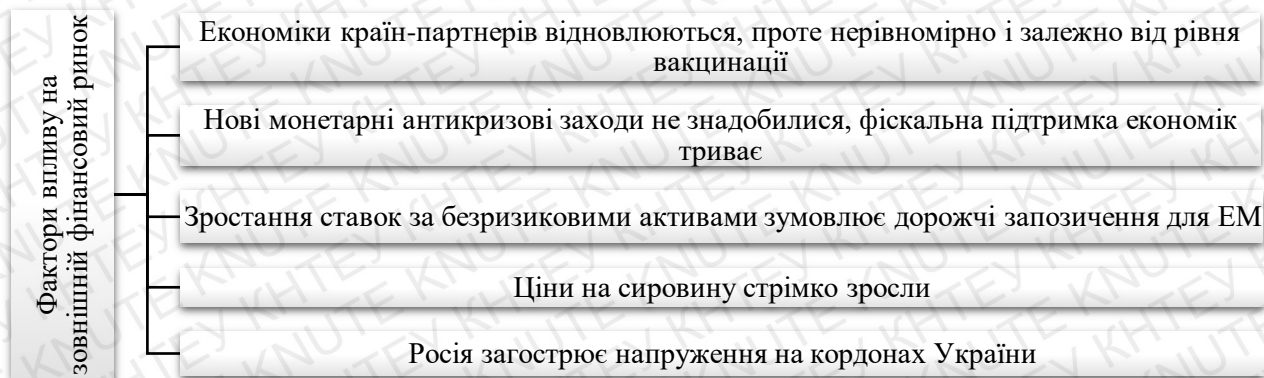

Рис. 1.2. Фактори впливу на зовнішній фінансовий ринок*

*Примітка: побудовано автором за даними додатку В

НБУ виокремлює ряд чинників, які впливають на фінансову стабільність банків [38]:

- зміна ВВП країни;
- рівень розвитку торгівлі та промисловості;
- зміна курсів валюти; інвестиції;
- зміна облікової ставки НБУ;
- висока ризиковість кредитування;
- залежність банківської системи від фінансового стану позичальника;
- високі ризики, пов'язані з фондовим ринком і динамікою цін на окремих сегментах фінансового ринку;
- рівень збитку від операційного ризику внаслідок пандемії COVID-19;
- та інші.

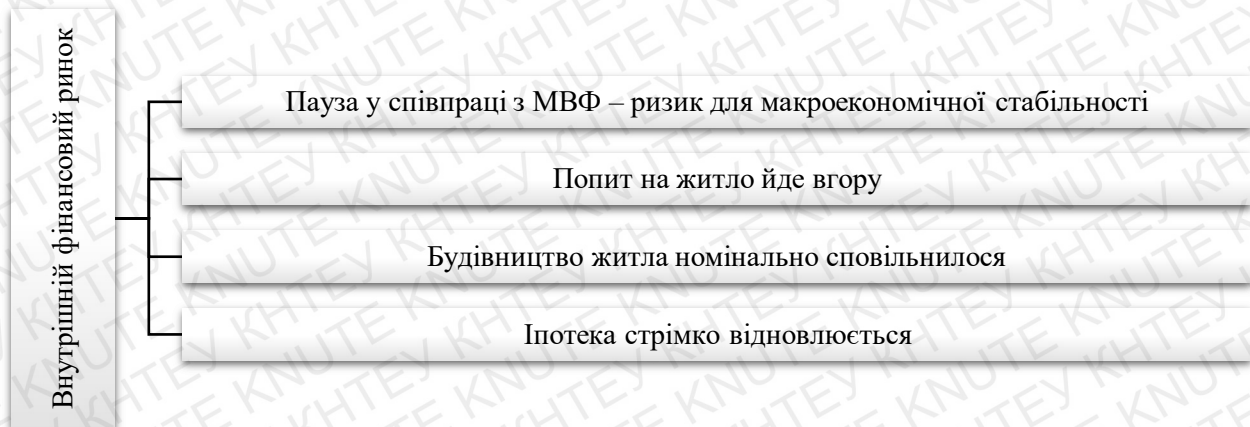

Рис. 1.3. Фактори впливу на внутрішній фінансовий ринок*

*Примітка: побудовано автором за даними додатку В

Далі варто зазначити, що завданнями банківського регулювання та нагляду у сфері забезпечення фінансової стабільності банківської системи є: захист інтересів клієнтів і вкладників, які розміщують свої кошти в банках, від неефективного управління та шахрайства; створення конкурентного середовища в банківському секторі; забезпечення прозорості банківського сектору; підвищення стійкості та ефективності банківської діяльності; підтримка необхідного рівня стандартів і професіоналізму в банківському секторі [35].

В результаті, зробимо висновок, що забезпечення фінансової стабільності залишається одним з найбільш пріоритетних завдань для вітчизняної банківської системи, що, в свою чергу, створить передумови для зміцнення економіки країни загалом.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банківської системи.

Вітчизняні науковці пропонують різні підходи до діагностики фінансового стану банків, характеристика яких представлена у додатку Г.

Проведений аналіз методів оцінки фінансової стабільності банків дозволяє розподілити їх на окремі групи, зокрема [60]:

1. Узагальнена оцінка фінансової стабільності за допомогою коефіцієнтів, у тому числі визначення інтегрального індикатора або індексу стабільності:

- макропруденційний аналіз за допомогою індикаторів фінансової стабільності;
- стрес-тестування – комплекс аналітичних інструментів, які використовуються з метою виокремлення ключових ризиків банків на основі визначення кількісного впливу можливих шоків на установу [25, с. 9];
- агреговані (комполитні) індекси.

2. Непараметричний аналіз фінансової стабільності – визначення фінансової стабільності банків на основі уявної обґрунтованої гіпотези та базується на вторинних (відносних) індикаторах:

- сигнальний підхід – дає можливість фіксувати сигнали попереджувальних індикаторів протягом «сигнального вікна», тобто визначати період часу перед погіршенням фінансової стабільності;

- рейтингові оцінки (CAMELSO, рейтинг динамічної фінансової стабільності, рейтингова оцінка «Мінфін», методики В. Кромонава, О. Ширінської, С. Семенова та ін.).
3. Таксонометричний метод (метод евклідових відстаней) – комплексна оцінка діяльності банків, що дозволяє визначити кращі з них по цілому ряду показників, набір яких може бути різним залежно від конкретного поставленого завдання [18, с. 59].
 4. Економетричне моделювання, результатом якого є побудова регресійних рівнянь, які дають можливість виявити та оцінити взаємозв'язок між статистичними показниками й на основі цього спрогнозувати рівень фінансової стабільності:
 - методи кластерного аналізу – дозволяють згрупувати банки залежно від ступеня впливу різних факторів на узагальнений показник їх фінансової стабільності;
 - методи дискримінантного аналізу – дозволяють визначити ті фактори, які забезпечують розподіл банків за окремими групами (стабільними та нестабільними) [6].
 5. Методи аналізу фінансової стабільності, засновані на застосуванні апарату теорії ймовірності та нечітких множин – побудова окремих моделей на основі розгляду різних показників діяльності банку з метою узагальнення підсумкового показника – індексу фінансової стабільності, або зіставлення між собою таких показників.
 6. Графічне відображення даних, що здійснюється на підставі часових рядів даних і визначення описових статистичних характеристик таких рядів (описові та розрахункові статистики, аналітична геометрія тощо).

Зупинимося детальніше на методиці оцінки В.С. Кромонава [13]:

В основі методики – групування статей активу та пасиву балансу в економічно однорідні групи. В групу ліквідних активів не включено портфель цінних паперів, номінованих в іноземній валюті; також не слід жорстко підходити і до розмежування активів на ліквідні (працюючі) та неліквідні

(непрацюючі): такий підхід групування не зовсім коректний, тому що у банків є безліч працюючих активів, зокрема короткострокових міжбанківських кредитів із різними формами застав з нульовим ризиком у вигляді цінних паперів, депозитів. За цією методикою пропонуються такі еталонні значення коефіцієнтів:

- генеральний коефіцієнт надійності ($K1 = 1$)

$$K1 = K/\text{Апрац.} \quad (2.1.1)$$

- коефіцієнт миттєвої ліквідності ($K2 = 1$)

$$K2 = \text{Алікв.}/\text{Зобовязання до запит.} \quad (2.1.2)$$

- крос-коефіцієнт ($K3 = 3$)

$$K3 = \text{Зобзаг.}/\text{Апрац.} \quad (2.1.3)$$

- генеральний коефіцієнт ліквідності ($K4 = 2$)

$$K4 = (\text{Алікв.} + \text{Кзах.})/\text{Зобзаг.} \quad (2.1.4)$$

- коефіцієнт захищеності капіталу ($K5 = 1$)

$$K5 = \text{Кзах.}/K \quad (2.1.5)$$

- коефіцієнт фондової капіталізації ($K6 = 3$)

$$K6 = K/\text{СК} \quad (2.1.6)$$

де Апрац. – активи працюючі (або дохідні, ті, що приносять дохід), Алікв. – активи ліквідні, Зоб.заг. – загальні зобовязання, Кзах. – захищений капітал, K – капітал банку, СК – статутний капітал банку.

Проте якщо прагнути до цих оптимальних показників, запропонованих методикою, то діяльність банківської установи не лише б була надійною, але й ця установа швидко припинила своє існування як фінансовий інститут. Також спірна система зважування коефіцієнтів при розрахунку загального індексу надійності (синтетичного коефіцієнту) [13, с.280]:

$$K = 0,45K1 + 0,20K2 + 0,10K3 + 0,15K4 + 0,5K5 + 0,5K6 \quad (2.1.7)$$

Коефіцієнтний метод ґрунтується на обчисленні набору економічних показників на основі статей фінансових звітів банківських установ. За допомогою коефіцієнтного методу можна отримати значну кількість економічних показників, що дозволяє використовувати коефіцієнтний аналіз для

повного та всебічного дослідження. Саме розгорнутий коефіцієнтний аналіз дозволяє детально дослідити стабільність банку та виявити напрями її забезпечення [60].

В Україні ключовим інструментом макропруденційного аналізу є оцінка фінансової стабільності банків на основі обчислення основних і додаткових індикаторів фінансової стабільності, запропонованих Міжнародним валютним фондом. Згідно з його рекомендаціями, індикаторами фінансової стабільності є показники поточного фінансового стану та стійкості банку, які містять інформацію щодо достатності капіталу, якості активів, прибутку й рентабельності, ліквідності, чутливості до ринкового ризику та рекомендовані індикатори фінансової стійкості, а також вихідні дані для їх складання [41].

Варто додати, що оцінка фінансової стабільності найчастіше здійснюється саме за допомогою коефіцієнтного методу, який є доволі простим, доступним і легко реалізується на практиці. І хоча він не є оптимальним методичним підходом до вирішення проблеми комплексного аналізу фінансової стабільності банку, такий «експрес-аналіз» виступає діючим інструментом оцінки фінансового стану й дає змогу завчасно розпізнати характер і суттєвість змін та спрогнозувати їх імовірні напрями [60].

Сьогодні актуальним для банків є здійснення стрес-тестування, яке проводиться як наглядовим органом – Національним банком України, так і спеціалізованими компаніями-аудиторами й самими банками. Стрес-тестування здійснюється з використанням різних методів аналізу, зокрема:

- аналізу чутливості, спрямованого на виявлення ризиків і найбільш імовірної реакції інституцій фінансового сектора на шоки (зміни у процентних ставках, курсах валют, цін на активи тощо);
- сценарного аналізу, спрямованого на перевірку стабільності фінансових інститутів і фінансового сектора до виняткових, але можливих економічних сценаріїв;
- аналізу «зараження», на основі якого виявляється й оцінюється трансмісія шоків, що передається від окремої фінансової інституції

(наприклад, системно значущої) до фінансового сектора загалом та в результаті впливу яких порушується фінансова стабільність банків [11].

Проведемо діагностику фінансового стану банків України за методиками, які представлені у додатку Г. Аналіз сучасного стану розвитку банківської системи дає можливість виокремити наступні проблеми, що стримують її розвиток: банки все ще мають суттєві частки проблемних активів на балансі, що потребує системного рішення проблеми якості активів; банківська система не має фундаменту для сталого розвитку, має замалу базу заощаджень, кредитування призупинилось, джерела капіталу обмежені, ринок надзвичайно фрагментований, довіра до банківської системи знизилася; банківський нагляд не в змозі проводити макропруденційний нагляд на необхідному рівні та виявляти ризики на ранній стадії; розвиток фінансової інфраструктури не відповідає потребам банківського сектору та економіки в цілому [47, с. 78]. У таблиці 2.1.1. наведено динаміку щодо кількості зареєстрованих банків, в тому числі і тих, що мають іноземний капітал.

Таблиця 2.1.1

Динаміка основних показників щодо кількості зареєстрованих банків в Україні станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр.*

Показники						Станом на 01.10. 2021
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість банків за реєстром	96	82	77	75	73	73
Із них: з іноземним капіталом	38	38	37	35	33	33
У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	17	18	23	23	23	23

*Примітка: сформовано автором на основі додатків Д, Е, Ж, И, К, Л

За показниками, що наведено у табл. 2.1.1, можна зробити висновки, що загальна кількість діючих банків скоротилася за період, який досліджується на 23 установи. Що стосується банків з іноземним капіталом, то їх кількість за період змінювалася, так максимальна кількість банків з іноземним капіталом станом на 01.01.2017-01.01.2018 рр. – 38 банків, а мінімальна станом на

01.01.2021 р. – 33 банки. Отже можна зазначити, що присутність банків з іноземним капіталом теж здійснює вагомий вплив на розвиток конкуренції в банківській системі.

Як відомо, фінансовий стан банків визначається прибутковістю їх діяльності, яка залежить від структури доходів і витрат, що наведені у таблиці 2.1.2.

Таблиця 2.1.2

Динаміка фінансового результату діяльності банків України станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр. (млн грн.)*

Стаття	Станом на 01.01.					Абсолютне відхилення, млн. грн 01.01.2017-01.01.2021	Темп росту, %	Темп приросту, %
	2016	2017	2018	2019	2020			
<i>Доходи</i>	14557	14599	20180	22583	18569	4012,00	127,56	27,56
процентні доходи	10563	11295	13282	13571	13011	2448,00	123,18	23,18
комісійні доходи	2699	3760	4628	5438	6013	3314,00	222,79	122,79
результат від торговельних операцій	484	-1059	1656	2688	-985	-1469,00	-203,51	-303,51
інші операційні доходи	607	434	481	721	374	-233,00	61,61	-38,39
інші доходи	98	130	79	96	97	-1,00	98,98	-1,02
повернення списаних активів	106	39	54	69	59	-47,00	55,66	-44,34
<i>Витрати</i>	14219	12908	14754	15991	14519	300,00	102,11	2,11
процентні витрати	6432	5686	6255	6295	4506	-1926,00	70,06	-29,94
комісійні витрати	621	1086	1470	1947	2107	1486,00	339,29	239,29
інші операційні витрати	490	687	821	887	744	254,00	151,84	51,84
загальні адміністративні витрати	2900	3601	4136	5018	5557	2657,00	191,62	91,62
інші витрати	330	79	77	127	150	-180,00	45,45	-54,55
відрахування в резерви	3112	1541	1759	1342	1134	-1978,00	36,44	-63,56
податок на прибуток	334	229	236	376	321	-13,00	96,11	-3,89
<i>Чистий прибуток (збиток)</i>	338	1691	5426	6592	4050	3712,00	1198,22	1098,22

*Примітка: сформовано автором на основі додатків М, Н, П, Р, С

За результатами показників станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр. фінансовий результат діяльності банків був позитивний. Станом на 01.01.2019 р. банківська система отримала значно більший прибуток, ніж минулі роки, у розмірі 5426 млн. грн. при тенденції кількісного зменшення банків. Але вже станом на 01.01.2021 р. цей прибуток знову зменшився на 2542 млн. грн., порівняно з попереднім роком. В тому числі, загальна сума доходів станом на 01.01.2021 р. зросла на 4012,00 млн. грн., порівняно з показниками станом на 01.01.2017 р. І також, загальна сума витрат станом на 01.01.2021 р. зросла на 102,11 млн. грн., порівняно з 01.01.2016 р. (рис. 2.1.1).

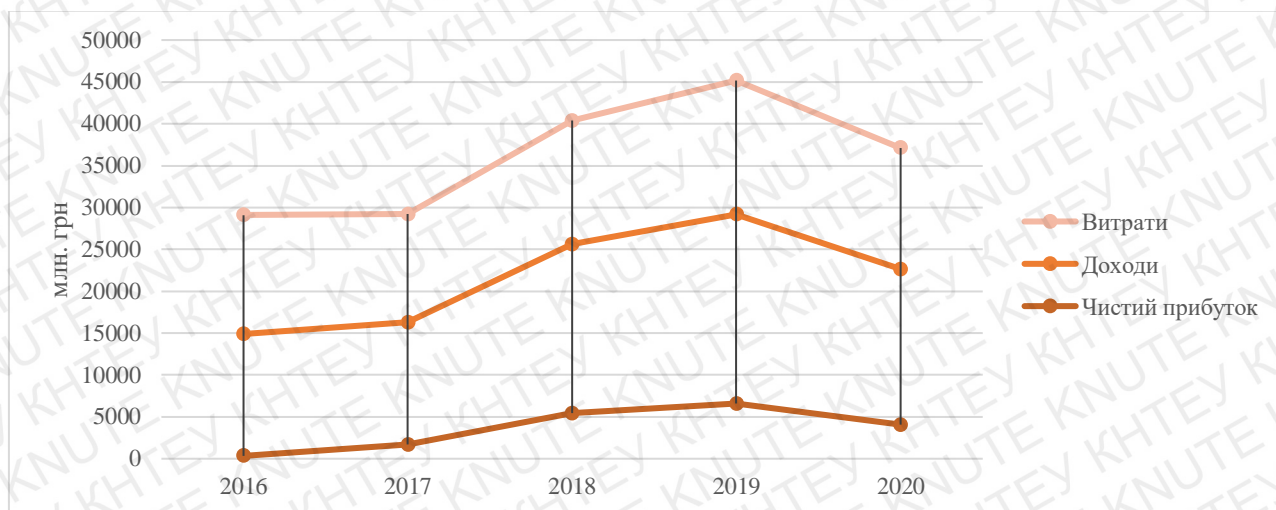

Рис. 2.1.1. Динаміка фінансового результату діяльності банків України станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр.*

*Примітка: побудовано автором за даними додатків М, Н, П, Р, С

Для того, щоб банки мали змогу залишатися конкурентоспроможними, вони в першу чергу повинні мати позитивні економічні показники, що в свою чергу свідчить про їх ефективну діяльність.

Розглянемо більш детально окремі показники діяльності по всій банківській системі України за період з 01.01.2017 по 01.01.2021 рр. (рис. 2.1.2).

За даними рисунку 2.1.2, можна зробити висновок, що банківська система України має динамічну амплітуду отримання прибутку. Як свідчать дані представлені на рисунку 2.1.2, рентабельність активів за весь проаналізований

період носить динамічний характер, і станом на 01.01.2021 р. досягла позитивного результату, це стосується і рентабельності капіталу банків. Так станом на 01.01.2020 р. рентабельність капіталу досягла найвищого значення, а саме - 33 % та 4 % рентабельності активів.

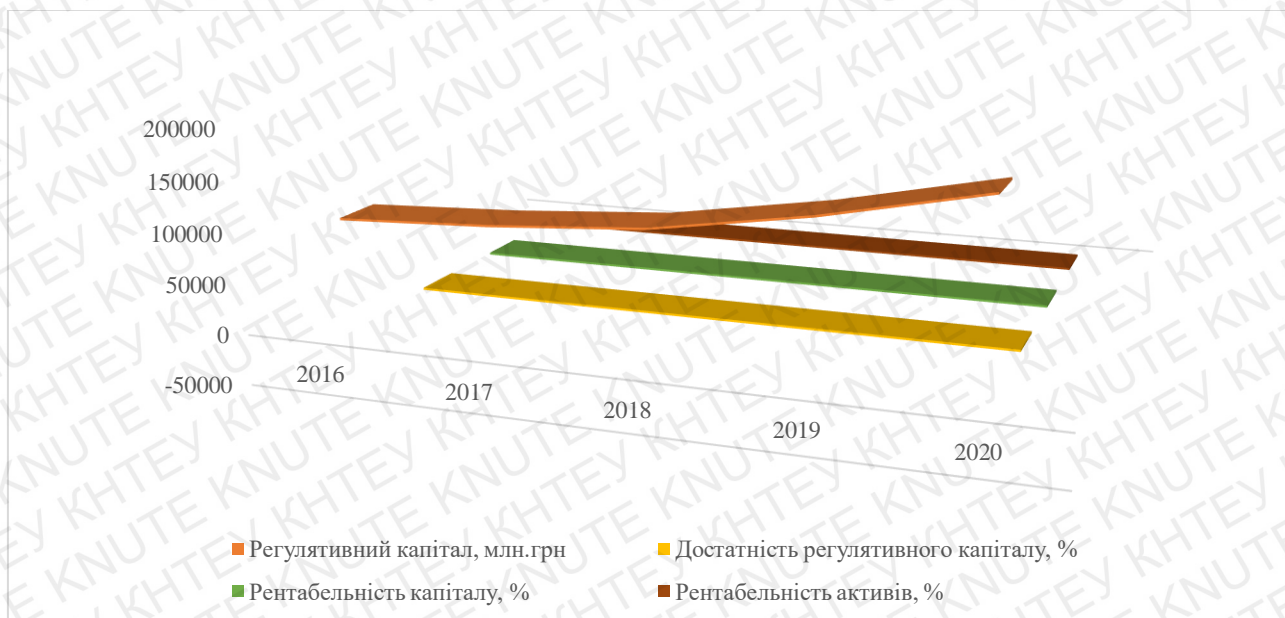

Рис. 2.1.2. Динаміка показників рентабельності активів та капіталу банків України за період 01.01.2017-01.01.2021 рр.*

*Примітка: побудовано автором за даними додатків Д, Е, Ж, И, К, Т, У, Ф, Х, Ц

Представлена ситуація зумовлена взаємовідносинами держави як зовнішнього стейкхолдера (регулятора банківської діяльності) та банків. Проблема полягає у тому, що банки, складаючи основу фінансової системи та фактично являючи собою підприємства, зацікавлені у забезпеченні виконання своїх інтересів, а держава діє в інтересах всього суспільства, а тому банки фактично мають подвійний захист – з одного боку їх ефективна діяльність є гарантом стійкості банківської системи, а з іншого, вони є підприємствами, інтереси яких також мають захищатися державою [47, с. 78].

2.2. Оцінка фінансової стабільності банківської системи України та досліджуваного банку.

Тепер проведемо аналіз динаміки економічних нормативів банківської системи станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр. (табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

**Виконання економічних нормативів банками України станом на
01.01.2017-01.01.2021 рр.***

Нормативи	Станом на 01.01.2017	Станом на 01.01.2018	Станом на 01.01.2019	Станом на 01.01.2020	Станом на 01.01.2021	Станом на 01.10.2021	Відхилення 01.01.2017 р. та 01.01.2021р.
H1, млн. грн	109 653,6	115 817,6	126 116,7	150 313,8	182 283,6	203 740,3	72 630,0
H2, %	12,69	16,10	16,18	19,66	21,98	21,59	9,29
H3, %	-	-	-	13,50	15,67	15,17	15,67
H4, %	60,79	55,55	68,66	-	-	-	-
H5, %	102,14	108,08	99,12	-	-	-	-
H6, %	92,09	98,37	93,52	94,35	86,82	89,21	-5,27
H7, %	21,48	20,29	19,83	17,61	19,14	18,05	-2,34
H8, %	308,27	208,31	176,23	105,00	87,39	73,19	-220,88
H9, %	36,72	17,89	10,41	7,02	4,10	4,30	-32,62
H11, %	0,001	0,0001	0,0009	0,0002	0,0002	0,0011	-0,0008
H12, %	0,60	0,22	0,15	0,13	0,10	0,10	-0,50

*Примітка: побудовано автором на основі статистичної звітності НБУ [40]

З таблиці 2.2.1 видно, що станом на 01.01.2021 р., порівняно з 01.01.2017 р., норматив ліквідності (H1) збільшився на 72 630,0 млн. грн. Норматив достатності регулятивного капіталу (H2) протягом 5 років завжди відповідав нормі, що становить не менше 10%, і 01.01.2021 р., порівняно з 01.01.2017 р., збільшився на 9,29%. Норматив достатності основного капіталу (H3) має становити не менше 7%, в період 01.01.2017 по 01.01.2019 рр. цей показник не відповідав нормативному значенню, однак в період 01.01.2020-01.01.2021 рр. він значно підвищився, і станом на 01.01.2021 року склав 15,67%.

Норматив короткострокової ліквідності (H6) має становити не менше 60%, що станом на 01.01.2017-2021 рр. завжди відповідало нормі, і станом на 01.01.2021 р., цей показник зменшився на 5,27%. З 2021 року запроваджено нові нормативи LCR та NSFR, які згідно нових вимог Базельського комітету, піднімуть ефективність оцінки ліквідності банків, сприятимуть зниженню

одного з системних ризиків для фінансової стабільності, пов'язаного з короткостроковістю фондування банків. Новий норматив NSFR стимулюватиме банки покладатися на стабільніші та довгостроковіші джерела фондування, наприклад, довгострокові депозити, зменшуючи залежність від короткострокового фінансування. Це дозволить збалансувати активи та пасиви банків за строками погашення [39].

Показник Н7, тобто норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %) у 2020 р, порівняно з 2016 р., зменшився на 2,34%. Норматив великих кредитних ризиків (Н8 - має становити не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу) значно зменшився, це зменшення склало – 220,88%. Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %) станом на 01.01.2021 р., порівняно з 01.01.2017 р., зменшився на 32,62%. Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %) зменшився на 0,0008%. І норматив загальної суми інвестування, нормативне значення якого складає не більше 60%, за всі періоди відповідає нормі, і у 2020 році зменшився на 0,50%.

Отже, можемо зробити висновки, що банківська система України протягом останніх п'яти років демонструє значне зростання регулятивного капіталу банків, зменшення кредитних ризиків та стабільність у дотриманні нормативних значень показників. Це відбулося завдяки зваженій політиці національного регулятора та впровадження ним ризик-орієнтованого підходу до нагляду за банками, внаслідок чого відбулося «очищення» банківської системи від економічно слабких банків за умов посилення вимог щодо здійснення банківської діяльності.

Зокрема, для зміцнення фінансової стабільності банківської системи НБУ впроваджує наступні заходи:

- з 1 січня 2021 року – введення коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR). Новий норматив NSFR стимулюватиме банки покладатися на стабільніші та довші за строками джерела

фондування, наприклад, довгострокові депозити, зменшуючи свою залежність від короткострокового фінансування;

- визначення строків активації буфера консервації капіталу та буфера системної важливості;
- підвищення ваг ризику для незабезпечених споживчих кредитів до 150%. Це стимулюватиме банки до проведення зваженої кредитної політики та забезпечення покриття капіталом ризиків, притаманних сегменту незабезпеченого споживчого кредитування;
- з 1 січня 2022 року – запровадження мінімальних вимог щодо покриття капіталом операційного та ринкового ризиків;
- із 2024 року – приведення структури капіталу банків у відповідність до міжнародних стандартів. Будуть запроваджені: трирівнева структура капіталу (основний капітал 1 рівня, додатковий капітал 1 рівня та капітал 2 рівня), нові вимоги до складових капіталу та порядку вирахувань із капіталу, додаткові «пруденційні фільтри», спрямовані на очищення капіталу від складових, які по суті не здатні поглинати збитки та не забезпечують фінансову стійкість банку, запровадження коефіцієнту левериджу, який встановлює вимоги до достатності капіталу залежно від загального обсягу активів (без застосування коефіцієнтів ризикозваження). Він посилить вже наявні вимоги, стане завершальним етапом формування цілісної системи вимог до достатності капіталу банків та забезпечить її уніфікацію з європейськими підходами [40].

Варто зауважити, що наразі серйозною проблемою для банків України є висока частка непрацюючих активів, особливо зосереджена у державних банках: у 2019 році становить 63,5%, у 2020 р. – 57,4% [43]. Така ситуація значно «підриває» фінансову стабільність банківської системи. Це вимагає проведення зваженої політики в організації процесу управління проблемними активами. У таких умовах національному регулятору варто здійснювати списання активів, за якими не очікується повернення боргу, зокрема, у 2020 році національним

регулятором було затверджено критерії для такого списання. Наскільки підходи до врегулювання непрацюючих активів НБУ та виконання вітчизняними банками стратегій щодо управління проблемною заборгованістю виявляться ефективними, покаже якість активів у поточному році.

Також детальніше розглянемо показники економічних нормативів державних банків, недержавних банків та банків з іноземним капіталом станом на 01.01.2019-01.01.2021 (дод. III). А на рисунку 2.2.1 детально розглянемо показник Н1.

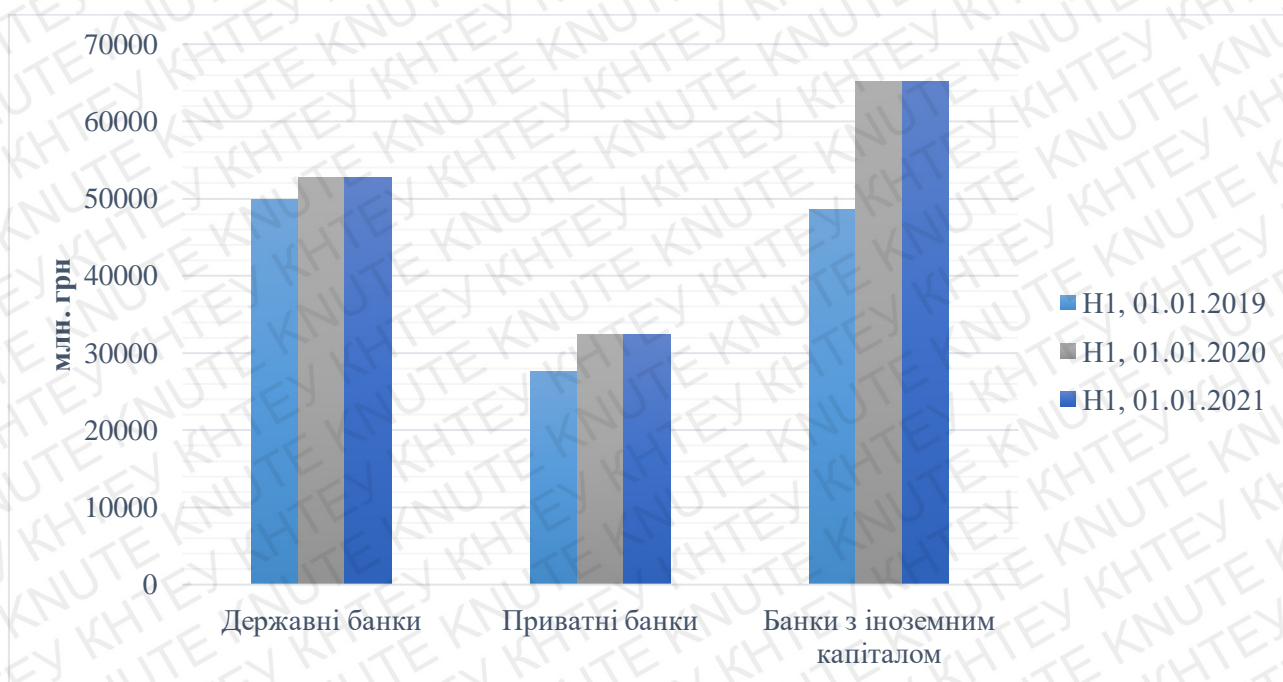

Рис. 2.2.1. Динаміка показника Н1 банків за групами станом на 01.01.2019-01.01.2021 рр.*

*Примітка: складено автором на основі додатку III

Звідси ми бачимо, що за розміром регулятивного капіталу станом на 01.01.2021 р. найбільшу частку склали державні банки, в розмірі 46,16%. Приватні банки становлять 10,07%, і банки з іноземним капіталом – 6,68%.

Посиленню фінансової стабільності банківської системи України у сучасних умовах, на нашу думку, сприятиме виконання наступних заходів. По-перше, забезпечення бюджетної стійкості та пріоритет співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та зарубіжними банками-партнерами на макрорівні.

По-друге, на рівні банківської системи – інституційне реформування, насамперед, «очищення» від фінансово слабких та неспроможних банків (зауважимо, з 2016 року кількість діючих банків зменшилась на 25 [42]); приведення нормативів капіталу банківської системи у відповідність до вимог Базеля III; розширення арсеналу заходів щодо збереження відповідності банків нормативам – підвищення стійкості банків на основі не лише додаткової капіталізації, а й надання рекомендацій та стимулів щодо можливого поліпшення структури активів та пасивів, змін маркетингової політики тощо; оптимізація ризик-орієнтованого підходу до управління банками зі сторони національного регулятора загалом та підвищення ефективності управління ризиками на рівні кожної банківської установи зокрема.

За рейтингом надійності у 2020 році виокремлено наступні банки: Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія), Креді Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція), Укрсиббанк (BNP Paribas Group, Франція), Ситибанк (Україна) (Citibank, США), ІНГ Банк Україна (ING Group, Нідерланди), Ощадбанк (державний), Укресімбанк (державний), Укргазбанк (державний), ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина), Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща), ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина), ПУМБ (СКМ Фінанс, Україна), ПриватБанк (державний), Правекс-банк (Intesa Sanpaolo, Італія), Альфа-Банк (ABN Holdings, Люксембург), Таскомбанк (Сергій Тигипко, Україна) [40]. Можна зробити висновок, що до більш надійних банків відносяться банки з державною формою власністю та банки іноземних груп. Найбільш прибуткові та збиткові банки України наведено у таблиці 2.2.2.

Таблиця 2.2.2

Топ найбільш прибуткових та збиткових банків України у 2020 році*

Банк	Прибуток, млн. грн	Банк	Збиток, млн. грн
Приватбанк	27 427,08	Укрсоцбанк	-1 091,8
Райффайзен Банк Аваль	3 503,87	Правекс Банк	-50,5
Укресімбанк	2 269,86	Банк Кредит Дніпро	-45,0
Укрсиббанк	2 073,02	Місто-Банк	-23,8
ПУМБ	1 993,92	Комінвестбанк	-22,1

Продовження таблиці 2.2.2

ОТП Банк	1 938,54	Скай Банк	-20,6
Сітібанк	1 553,64	Аркада	-17,1
Альфа-Банк	1 487,19	Альпарі Банк	-15,8
Креді-Агріколь Банк	1 332,28	Юнекс Банк	-6,1
Промінвестбанк	1 096,31	Український банк реконструкцій та розвитку	-0,9

*Примітка: побудовано автором на основі джерела [45]

Отже, фінансова стабільність банківської системи залежить від здатності кожного окремого банку долати кризові ситуації, економічні шоки, впливи негативних зовнішніх та внутрішніх чинників та продовжувати ефективне функціонування, своєчасно виконувати зобов'язання та слугувати надійною та захищеною інституцією для вкладників, інвесторів та їхніх коштів. Фінансова стійкість банківської системи, означає постійну здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі.

Тепер проведемо аналіз фінансової стабільності по конкретному банку, а саме: АТ «ОТП Банк».

Акціонерне товариство «ОТП БАНК» – один з найбільших вітчизняних банків, визнаний лідер фінансового сектору України.

На українському ринку він представлений з 1998 року, має стійку репутацію соціально відповідальної, надійної і стабільної структури, що пропонує споживачам сервіси європейської якості. На сьогодні – АТ «ОТП БАНК» є ядром фінансової групи, до складу якої входять компанії групи ОТП в Україні: КУА «ОТП Капітал», «ОТП Лізинг», Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та Недержавний пенсійний фонд «ФріФлай» [52].

АТ «ОТП Банк» – універсальний банк, який обслуговує суб'єктів господарської діяльності та фізосіб.

Для оцінки фінансової стійкості Банку будуть застосовуватися система показників фінансової стійкості та методики її оцінювання, викладені вище у

теоретичних розділах. Головною інформаційною базою є річна фінансова звітність за 2020 рік та примітки до звітів, наведені у відповідних Додатках.

Отже, для комплексної оцінки фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» розрахуємо необхідні показники достатності капіталу (табл. 2.2.4), якості активів та пасивів (дод. III), ліквідності (табл. 2.2.5) та рентабельності (табл. 2.2.6). Для цього будемо використовувати значення статей з приміток банку до річного балансу, а також допоміжну розрахункову таблицю .

Таблиця 2.2.3

Значення статей АТ «ОТП Банк» для розрахунку показників оцінки фінансової стійкості за 2018-2020 роки*

Стаття	31.12.2018 рік, тис.грн.	31.12.2019 рік, тис.грн.	31.12.2020 рік, тис.грн.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Власний капітал (К)	5254806,00	7774475,00	9571561,00
Активи зважені на ризик (Ариз)	36121116,75	49569615,35	65195752,90
Основник капітал (ОК)	4018512,00	6538181,00	8335267,00
Зобов'язання (З)	27502332,00	37006848,00	49353346,00
Резервні фонди банку (Рез)	67683,00	50596,00	113960,00
Додатковий капітал (ДК)	1236294,00	1236294,00	1236294,00
Активи загальні (А)	32757138,00	44781323,00	58924907,00
Активи робочі (Ар)	31973523,00	57667230,00	43981772,00
Кредити надані (Кр)	22059052,00	25311393,00	27638193,00
Міжбанк.кредити залучені (МБКз)	441,00	567801,00	399,00
Чистий прибуток (ЧП)	1974310,00	2536756,00	1733722,00
Чистий процентний дохід	2907028,00	3439247,00	3576793,00
Процентні доходи	4133371,00	5092574,00	4962915,00
Процентні витрати	-1226343,00	-1653327,00	-1386122,00

*Примітка: побудовано автором на основі додатків і статистичних даних НБУ

Таким чином, проведені розрахунки відображають ситуацію стосовно капіталу банку та його надійності (табл. 2.2.4). Найбільшої зміни зазнало співвідношення основного та додаткового капіталу у складі регулятивного капіталу банку. Зниження на 145,36 в.п. даного співвідношення викликано більш вагомих зростанням додаткового капіталу, ніж основного. За нормативними вимогами НБУ додатковий капітал не повинен перевищувати 100% основного капіталу банку. Банк дотримується вимог, однак дещо наблизився до критичної

межі за підсумком 2020 року. Так, генеральний коефіцієнт надійності у 2020 році зменшився на 1,00 в.п. та склав 14,68%, що є наслідком випереджаючого зростання ризикових активів (зважених на ризик) порівняно з ростом капіталу банку.

Таблиця 2.2.4

Розрахунок показників достатності капіталу АТ «ОТП Банк» за 2018-2020 роки*

Показники достатності капіталу	Розрахунок	На 2018 рік	На 2019 рік	На 2020 рік	Відхилення 2018 р. та 2019 р., в.п.	Відхилення 2019 р. та 2020 р., в.п.
1	2	3	4	5	6=4-3	7=5-4
Генеральний коефіцієнт надійності, %	К/Ариз.*100	14,55	15,68	14,68	1,14	-1,00
Співвідношення основного капіталу до активів, зважених на ризики, %	ОК/Ариз.*100	11,13	13,19	12,78	2,06	-0,40
Співвідношення капіталу та зобовязань, %	К/З*100	19,11	21,01	19,39	1,90	-1,61
Частка резервів сформ. за рах. прибутку у ВК, %	Рез/К*100	1,29	0,65	1,19	-0,64	0,54
Співвідношення осн. та додатк. капіталу, %	ОК/ДК*100	325,05	528,85	674,21	203,81	145,36

*Примітка: розраховано на основі таблиці 2.2.3

Також, за статистичними даними НБУ, розглянемо як змінюється коефіцієнт достатності капіталу АТ «ОТП Банк» за останні 5 років (рис.2.2.1).

Суттєве зростання капіталу шляхом капіталізації прибутків протягом останніх років дозволяє Банку бути готовим до будь-яких стресових ситуацій. Станом на кінець 2020-го норматив достатності капіталу перевищується більш ніж удвічі (нормативне значення 10%) [53].

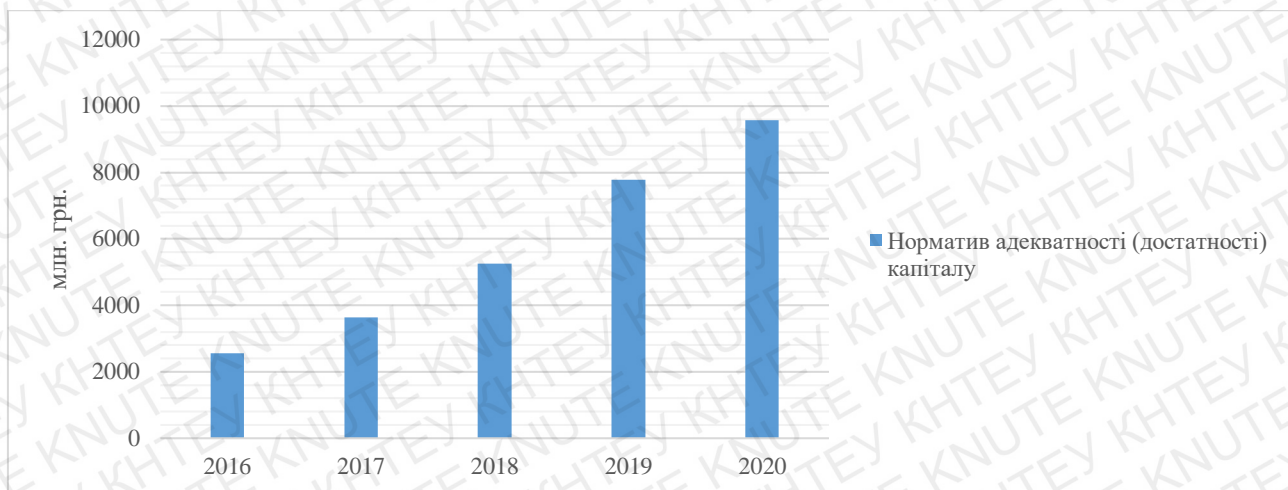

Рис. 2.2.1. Показник капіталізації*

*Примітка: сформовано автором на основі джерел [43, 44]

Розрахунок активів, зважених на ризик, наведено у додатку III.

Співвідношення основного капіталу до ризикових активів також зменшилось у звітному році порівняно з базовим на 0,40 в.п. та склало 12,78%. Стосовно відношення капіталу та зобов'язань банку, то на кінець 2020 року воно зменшилось до 19,39% порівняно зі значенням попереднього року у 21,01%.. Загалом проведені розрахунки відображають надійність капіталу банку з деяким зниженням показників у звітному році, однак у межах допустимих норм.

Таблиця 2.2.5

Розрахунок показників якості активів та пасивів АТ «ОТП Банк» за 2018-2020 роки*

Показники якості активів	Розрахунок	На 2018 рік	На 2019 рік	На 2020 рік	Відхилення 2018 р. та 2019 р., в.п.	Відхилення 2019 р. та 2020 р., в.п.
1	2	3	4	5	6=4-3	7=5-4
Співвідношення робочих активів до активів загальних, %	Ар/А*100	97,61	128,78	74,64	31,17	-54,13
Частка кредитів у сумі працюючих активів, %	Кр/Ар*100	68,99	43,89	62,84	-25,10	18,95
Заг.рівень ризику акт.операцій, %	Ариз./А*100	110,27	110,69	110,64	0,42	-0,05

*Примітка: розраховано на основі таблиці 2.2.3

Підтвердженням ризиковості діяльності може бути співвідношення робочих активів (які приносять дохід) до активів загальних, адже дохід завжди пов'язаний з ризиком, чим більше прагнення до отримання доходу, тим більше розуміння та врахування наростаючих ризиків. Даний показник зменшився у 2020 році на 54,13 в.п. та становить 74,64%.

Загальний рівень ризику активних операцій зменшився з 110,69% до 110,64%, тобто зменшилась частка ризикових активів банку.

Таблиця 2.2.6

Розрахунок показників рентабельності АТ «ОТП Банк» за 2018-2020 роки*

Показники рентабельності	Розрахунок	На 2018 рік	На 2019 рік	На 2020 рік	Відхилення 2018 р. та 2019 р., в.п.	Відхилення 2019 р. та 2020 р., в.п.
1	2	3	4	5	6=4-3	7=5-4
Ефективність притягнутих ресурсів, %	ЧП/З*100	7,18	0,01	0,01	-7,16	0,00
Ефективність проведених операцій, %	ЧП/Ар*100	6,17	0,01	0,01	-6,17	0,01
Ефективність використання всіх ресурсів банку, %	ЧП/А*100	6,03	0,01	0,01	-6,01	0,00
Ефективність використання капіталу, %	ЧП/ВК*100	37,57	0,07	0,07	-37,50	0,00
Процентна прибутковість доходних активів, %	Чистий проц. дохід/Ар*100	0,02	0,01	0,02	-0,01	0,00

*Примітка: розраховано на основі таблиці 2.2.3

Загалом показники рентабельності показують ефективність чи використання ресурсів, чи проведення операцій та вказує на рівень прибутковості банку. Так, з розрахунків видно, що банк є прибутковим, адже забезпечує рівень доходності, хоча й незначний.

Отже, вище були розраховані основні блоки в аналізі фінансової стійкості банку, що дає нам змогу побачити окремі аспекти міцності його діяльності.

Таким чином, з аналізу фінансової стійкості АТ «ОТП Банк», як окремої цілісної частини всієї банківської системи України, можна зробити висновки щодо рівня надійності даної банківської установи. Так, банк має високу ліквідність, однак рівень достатності капіталу є не досить великим, що виявляється у незначному покритті капіталом зобов'язань, малою часткою резервів. Також у банку є велика кількість ризикових активів, що з одного боку робить його діяльність значно ризиковою, однак з іншого – і більш прибутковою. Банк має стабільну ресурсну базу та водночас вагому залежність від ринку міжбанківського кредитування, про що свідчить обсяг залучених коштів на міжбанківському ринку. Однак це не загрожує його ліквідності та не зменшує його стійкість. АТ «ОТП Банк» є рентабельним, про що свідчать як звіт про фінансові результати, так і значення розрахованих коефіцієнтів

З проведеного аналізу можна стверджувати про доволі помірний рівень фінансової стійкості АТ «ОТП Банк». Щодо посилення цього рівня, то банку слід знижувати рівень ризикових активів і нарощувати обсяги капіталу.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

3.1. Світова практика оцінки фінансової стабільності банківської системи.

У світовій та вітчизняній практиці розроблено і використовується багато різноманітних методик оцінки фінансової стійкості комерційних банків, кожна з яких базується на сукупності показників, які тією чи іншою мірою характеризують масштаби банку та різні сторони його діяльності. Найвні підходи до оцінки фінансової стійкості банків відрізняються за складом факторів, що враховуються, системою показників, які характеризують складові фінансової стійкості. Крім того, існуючі методики, в основному, призначені для внутрішнього користування самими банками і не дозволяють усім учасникам ринку на основі відкритої інформації з достатнім ступенем достовірності дати об'єктивну оцінку розвитку як окремого банку, так і банківської системи в цілому. Важливе значення серед них мають методики, побудовані на розрахунках рейтингів.

Рейтинг банку – це система оцінки його діяльності, основана на стандартизованому наборі фінансових показників інформаційною базою, для визначення яких є дані з банківських балансів. Він дає змогу здійснювати не тільки внутрішню оцінку фінансового стану самим банком, але і порівняно з іншими комерційними банками. У міжнародній практиці використовуються різні методики складання банківських рейтингів [26].

Рейтингові системи залежно від методу побудови поділяються на бальні та індексні. За бальною системою кожному показнику присвоюють розрахований за спеціальною методикою певний бал у відповідній шкалі, визначеній експертами. Загальний підсумок балів є підставою для зарахування конкретного банку до відповідної групи або категорії. При індексному методі для кожного з показників розраховуються вагові коефіцієнти. Інтегральний індекс як

узагальнююча характеристика розраховується шляхом розв'язання лінійного рівняння. У сучасній банківській практиці при розробці методики аналізу і оцінки фінансової стійкості банків зазначені методи використовуються у змішаному вигляді.

У зарубіжній практиці рейтингова оцінка здійснюється спеціальними незалежними рейтинговими агентствами на основі угоди з банком. До найбільш поширених належать рейтингові системи, розроблені такими американськими рейтинговими агентствами, як: Moody's Investor Service, Standart & Poor's Rating і відомими міжнародними рейтинговими компаніями, зокрема, IBCA Ltd і Thomson Bank Watch, які спеціалізуються на оцінці фінансових інституцій. Окрім них, у кожній країні функціонують і свої рейтингові компанії. До державних можна віднести, наприклад, рейтингові системи банківського нагляду, здійснюваного центральними банками [26].

Звичайно, пріоритетними є незалежні банківські рейтинги, побудова яких виступає однією з важливих умов відбору критеріїв та методик оцінки, здатних суттєво підвищити об'єктивність аналітичних висновків про фінансову стійкість банків.

На сьогодні в Україні немає національного рейтингового агентства з міжнародним статусом, тому вітчизняні банки змушені звертатися до провідних іноземних агентств, оскільки для залучення коштів на міжнародному ринку капіталів необхідно мати кредитний рейтинг, який відповідає міжнародним вимогам і стандартам. Для прикладу варто зупинитись на методиці рейтингових оцінок компанії Standard & Poor's, яка насамперед виділяє мікроекономічні, що визначають діловий ризик, та макроекономічні, що визначають фінансовий ризик, фактори. У цілому вона розглядає економічний потенціал банку в рамках економічної системи. Аналіз зовнішніх факторів визначає здатність банку протистояти змінам зовнішнього середовища. Ця компанія (як і більшість інших) визначає два види банківських рейтингів – довгостроковий і короткостроковий. Короткостроковий рейтинг – це оцінка ймовірності банкрутства банку протягом найближчого року [26].

Якщо банк має високий короткостроковий рейтинг, це означає, що в нього можна вкладати кошти строком на 1 рік.

Класифікація оцінок довгострокового рейтингу Standard & Poor's така [26]:

AAA – максимально високий рівень надійності, спроможність відповідати за своїми зобов'язаннями перебуває на найвищому рівні;

AA – спроможність відповідати за своїми зобов'язаннями знаходиться на високому рівні. Ця категорія має незначну відмінність від AAA;

A – спроможність відповідати за своїми зобов'язаннями знаходиться на достатньо високому рівні. Надійність банку за цією категорією більше залежить від змін економічної ситуації, ніж банків двох попередніх категорій;

BBB – адекватна спроможність відповідати за своїми зобов'язаннями. Надійність банків цієї категорії має значну залежність від змін економічної ситуації;

BB – надійність банків цієї категорії залежить від випадкових факторів, що знижує їх спроможність відповідати за своїми зобов'язаннями;

B – надійність компаній знаходиться на прийнятному рівні, однак невизначеність ситуації може серйозно вплинути на здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями;

CCC – кредитоспроможність банку значною мірою залежить від невизначеності ситуації, виплата за зобов'язаннями можлива за умови сприятливого розвитку ситуації в економіці, бізнесі, фінансах;

CC – цей рейтинг, як правило, присвоюють банкам “другого порядку” порівняно з банками з рейтингом CCC;

C – цей рейтинг, як правило, присвоюють банкам “третього порядку” відносно банків з рейтингом CCC;

D – платежі призупинені або до банку застосована процедура ліквідації.

Короткостроковий рейтинг виставляють виходячи з такої градації оцінок [26]:

A-1 – найвища категорія кредитоспроможності;

A-2 – здатність відповідати за своїми зобов'язаннями знаходиться на достатньо високому рівні та незначно відрізняється від зобов'язань з рейтингом A-1;

A-3 – спроможність відповідати за своїми зобов'язаннями знаходиться на достатньо високому рівні, однак серйозні зміни в економіці можуть її послабити;

B – зобов'язання банку представляють тільки спекулятивний інтерес;

C – кредитоспроможність сумнівна;

D – платежі призупинені.

Крім букв, до категорії іноді додають знак «+» або «-» для того, щоб точніше визначити місце банку в рейтинговій групі. Наприклад, банки з рейтингом A+ більш надійні порівняно з банками з рейтингом A, а з рейтингом A є більш надійними, ніж з рейтингом A- і т.д.

Як бачимо, недоліком цієї методики є те, що чіткої межі між суміжними категоріями кредитних рейтингів не існує, за винятком суттєвої різниці між категоріями BBB і BB, де банки з першим рейтингом зазнають фінансового краху набагато рідше, ніж з другим. Разом з тим слід зауважити, що накопичена компанією Standard & Poor's статистика підтверджує значимість рейтингу як відносно надійного інструмента, за допомогою якого можна заздалегідь передбачити банкрутство. Звичайно такої високої вірогідності і точності при оцінці фінансової стійкості банків можна досягти лише за умови економічної стабільності держави та інформаційної відкритості банківського сектора, чого, на жаль, поки що не можна сказати про вітчизняну банківську систему.

Ще одним з найбільш поширених у світовій практиці методом визначення рівня фінансової стійкості комерційного банку є комплексна рейтингова система оцінки CAMELSO.

Система CAMELSO (CAMELSO) – офіційно визнана вдосконалена система рейтингової оцінки банків, яку широко використовують наглядові органи багатьох країн світу. Система CAMELSO є бальною та ґрунтується на поєднанні оцінки кількісних та якісних показників, бухгалтерського підходу та професійного судження. Нагляд за банками, що ґрунтується на оцінках ризиків

за цією рейтинговою системою, полягає у визначенні загального стану банку на підставі стандартизованих критеріїв, що охоплюють усі напрямки його діяльності [55].

Метою оцінки банків за рейтинговою системою CAMELSO є визначення їх фінансового стану, якості менеджменту та корпоративного управління, прозорості операцій та ефективності внутрішніх контролів, управління ризиками; виявлення недоліків, що можуть призвести до банкрутства банку та вимагають посиленого контролю з боку органів банківського нагляду, а також вжиття відповідних заходів для виправлення недоліків і стабілізації фінансового стану банку [55].

Основою рейтингової системи CAMELSO є оцінка ризиків і визначення рейтингових оцінок за такими основними компонентами [55]:

1. Капітал – Capital Adequacy (C) – оцінка розміру капіталу банку з точки зору його достатності для захисту інтересів вкладників і підтримки платоспроможності.
2. Активи – Asset Quality (A) – спроможність забезпечити повернення активів, вплив проблемних кредитів на загальний фінансовий стан банку.
3. Менеджмент і корпоративне управління – Management (M) – оцінка методів управління банком з точки зору принципів корпоративного управління, ефективності діяльності, методів управління та контролю.
4. Надходження – Earnings (E) – достатність доходів банку для перспективного розвитку та зростання.
5. Ліквідність – Liquidity (L) – здатність банку забезпечити своєчасне та повне виконання своїх зобов'язань.
6. Чутливість до ринкових ризиків – Sensitivity to Risk (S) – ступінь реагування банку на зміну ситуації на ринку.
7. Операційний ризик – Operational Risk (O) – здатність банку ефективно управляти операційним та інформаційним ризиком з

метою недопущення/мінімізації фінансових втрат внаслідок реалізації ризиків.

Комплексна рейтингова оцінка за рейтинговою системою CAMELSO визначається для кожного банку відповідно до рейтингових оцінок за зазначеними сімома компонентами. Рейтингова система дає можливість оцінити всі фактори, за якими оцінюється якість управління та контролів, рівень ризику, фінансовий стан і якість операцій кожного банку [55].

За рейтинговою системою CAMELSO для кожного банку встановлюється цифровий рейтинг за сімома компонентами, а комплексна рейтингова оцінка визначається на підставі рейтингових оцінок за кожним із цих компонентів, з урахуванням їх ваги. При цьому комплексна рейтингова оцінка може перевищувати найнижчу оцінку за компонентами не більше ніж на один бал [55].

Кожен компонент рейтингової системи оцінюється за чотирьохбальною шкалою, де оцінка "1" є найвищою, а оцінка "4" – найнижчою [55].

Комплексна рейтингова оцінка банку свідчить [55]:

- "1" про спроможність банку протистояти впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів. Система ризик менеджменту адекватна рівню та характеру виявлених ризиків. Капітал банку достатній для покриття ризиків, притаманних його діяльності, та дотримання нормативних вимог. Корпоративне управління відповідає особливостям діяльності банку, обсягам його операцій та профілю ризику;
- "2" про спроможність банку протистояти більшості негативних внутрішніх та зовнішніх факторів (крім надзвичайних). Система ризик менеджменту адекватна рівню та характеру виявлених ризиків, однак має окремі недоліки. Корпоративне управління відповідає особливостям діяльності банку, обсягам його операцій та профілю ризику, однак має окремі недоліки, які можуть бути усунені в найкоротші терміни;

- "3" про вразливість банку до впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів. Капітал банку, необхідний для покриття ризиків, притаманних його діяльності, наближається до граничних нормативних значень. Корпоративне управління та система ризик менеджменту має недоліки, які в разі їх неусунення можуть створити загрозу стійкості банку;
- "4" про те, що рівень, характер та особливості виявлених ризиків поточних та потенційних створюють загрозу для вкладників і кредиторів банку та/або наявні підстави для віднесення банку до категорії проблемного. Капіталу банку недостатньо для покриття виявлених ризиків та дотримання нормативних вимог на дату перевірки та/або в короткостроковій перспективі. Корпоративне управління та система управління ризиками неефективні та мають суттєві недоліки, що несе загрозу стійкості банку.

Комплексна рейтингова оцінка може бути визначена як "F" у разі наявності значних ризиків, які загрожують життєздатності банку, та/або підстави для віднесення банку до категорії неплатоспроможних або відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку [55].

Під час визначення рейтингових оцінок кожного з компонентів рейтингової системи CAMELSO та комплексної рейтингової оцінки банку застосовується судження за результатами інспекційних перевірок з урахуванням [49]:

- 1) інформації, наданої банком;
- 2) даних статистичної/фінансової звітності банку;
- 3) інформації, отриманої за результатами зовнішнього аудиту;
- 4) інформації, отриманої від інших підрозділів Національного банку, у тому числі за результатами безвізного банківського нагляду;
- 5) комплексного аналізу інформації, що впливає на визначення бальної оцінки за показниками компонентів CAMELSO;

б) колегіального експертного обговорення в рамках блоку пруденційного нагляду Національного банку.

Національний банк із 1 жовтня 2020 року почав застосовувати єдину процедуру й методологію процесу наглядових перевірок та оцінки – SREP (Supervisory Review and Evaluation Process) [56].

Оцінка діяльності банків за рейтинговою системою CAMELSO надалі не здійснюватиметься. Рейтингова система CAMELSO, запроваджена в Україні ще в 1998 році, була інструментом оцінки капіталу, активів, менеджменту, надходжень та ліквідності банку в межах інспекційних перевірок. Вона розвивалась і розширювалася разом із розвитком регуляторних вимог. У 2018 році відповідно до настанов Європейського банківського органу щодо єдиних процедур та методології процесу наглядових перевірок і оцінки Національний банк почав запроваджувати наглядові інструменти SREP, що базуються на ризик-орієнтованому та forward-looking підходах. У їх основу покладено оцінку ризиків та якості управління цими ризиками в банку, питань корпоративного управління, у тому числі оцінки колективної придатності колегіальних органів та системи внутрішнього контролю, а також здатність установи забезпечувати безперервність діяльності [56].

Модель аналізу SREP значної популярності набула в країнах Європи. Ця модель є доопрацьованою версією ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Тоді як ICAAP було розроблено в рамках Базеля II та спрямовано на дослідження внутрішніх процедур та процесів в банку з метою визначення рівня достатності капітальних ресурсів у довгостроковій перспективі для покриття всіх можливих ризиків, SREP-аналіз ґрунтується на основних взаємопов'язаних напрямках аналізу, які були запропоновані Європейською банківською організацією у 2014 р., і запроваджений у систему банківського нагляду країн Європи в 2015 р. Це здійснення класифікації фінансових інституцій відповідно до результатів кластерного аналізу, постійний моніторинг показників діяльності банків, аналіз бізнес-моделі банку, оцінка системи внутрішнього управління та контролю, оцінка адекватності капіталу, оцінка ризиків ліквідності та

достатності джерел для підтримання ліквідності банку, визначення результуючої оцінки фінансового стану та фінансової стійкості банку, визначення заходів, які можуть бути застосовані органами банківського нагляду для окремого банку, з метою раннього попередження погіршення фінансового стану банку, визначення напрямів, що потребують регулювання [59].

Аналіз бізнес-моделі передбачає визначення ступеня прибутковості діяльності банку у короткостроковому періоді та можливості підтримання стратегічної стійкості банку у довгостроковому періоді [59].

Зокрема, методологія SREP, у якій враховано й компоненти рейтингової оцінки за системою CAMELSO, базується на оцінці ризиків із урахуванням аналізу поточного стану банку, його стратегії, бізнес-моделі, а також розвитку та оцінки того, як поведе себе банк в майбутньому [56].

Процес оцінки за методикою SREP є безперервним та здійснюється одночасно за всіма банками. На відміну від оцінки за системою CAMELSO, оцінка за методикою SREP проводиться щорічно станом на 1 січня. Вона може бути актуалізована щокварталу з урахуванням змін кількісних показників та нової суттєвої інформації, виявленої, зокрема, під час проведення інспекційної перевірки [56].

Оцінка банків (SREP) проводиться щорічно на 1 січня (з урахуванням змін). Актуалізація оцінки проводиться щокварталу на підставі аналізу змін кількісних показників та з урахуванням нової суттєвої нефінансової інформації. Відповідальним підрозділом за проведення оцінки банків (SREP) є Департамент банківського нагляду [59].

За результатами оцінки банків (SREP) визначається:

- стратегія нагляду за банком, у тому числі потреба в заходах раннього втручання;
- життєздатність банку на наступні 12 місяців та стійкість стратегії – на три роки;
- достатність капіталу та ліквідності для покриття ризиків; - потреба в проведенні інспектування.

Для проведення оцінки бізнес-моделей використовують кількісні (охоплюють аналіз співвідношення між прибутковістю та ризиками банку, концентрації основних його кредиторів, позичальників та пов'язаних осіб, конкурентоспроможність банку) та якісні показники (аналіз досягнення банком встановлених планових показників, їх реалістичність, репутаційні ризики, дотримання вимог та нормативів НБУ, ризики операцій із пов'язаними з банком особами) [59].

У 2018 р. НБУ здійснив оцінку банків у рамках SREP за новою методологією, згідно з якою серед 40 середніх та малих банків більше ніж у половини фінансових організацій оцінки фінансового стану банків виявилися незадовільними. І таким чином, поки основною проблемою для невеликих банків залишається відсутність стратегії розвитку та, як результат, нежиттєздатність бізнес-моделі [59].

Департамент виїзних перевірок надалі не використовуватиме систему CAMELSO, а буде надавати пропозиції щодо оцінки SREP за результатами проведення відповідних інспекційних перевірок. У майбутньому планується, що оцінки SREP будуть публічними [56].

3.2. Шляхи підвищення оцінки фінансової стабільності банківської системи.

На даний момент банківський сектор відіграє найважливішу роль у пом'якшенні безпрецедентного макроекономічного та фінансового шоку, викликаного коронавірусом, шляхом сприяння позичальникам, які постраждали від наслідків пандемії, зокрема через зміни механізмів кредитування реального сектору економіки країни. З огляду на це, в Україні центральним банком проведено ряд заходів та змін у регуляторній політиці у відповідь на загрозу фінансовій стійкості банківської системи через пандемію COVID-19. Так, дії Національного банку України враховують світову практику та передбачають такі заходи, як:

- відстрочено впровадження буферів консервації капіталу та системної важливості. Зазначимо, що перший норматив повинен був введеним у дію з початку 2020 року, а другий – із 1 січня 2021 року [58];
- рекомендовано не виплачувати дивіденди до жовтня 2020 року;
- відстрочено запровадження вимог до покриття капіталом ОВДП в іноземній валюті;
- скасовано стрес-тестування банків у 2020 році та відстрочено виїзні перевірки банків та небанківських кредитних установ;
- запроваджено довгострокове рефінансування банків (строком до 5 років), а також розширено перелік об'єктів застави;
- укладено угоду з Європейським банком реконструкції та розвитку про валютний своп обсягом до 500 млн. дол.;
- збільшено строк формування та затвердження банками стратегії управління проблемними активами;
- збільшено строк подання та оприлюднення фінансової звітності;
- рекомендовано банкам реструктуризувати кредити позичальникам, які постраждали через обмеження, пов'язані з пандемією коронавірусу;

- пом'якшено вимоги до оцінки кредитного ризику, тобто кредити, які було реструктуризовано у зв'язку карантинними обмеженнями, не впливатимуть на капітал банків [27].

Отже, вищезазначені заходи дозволили зберегти довіру до банківської системи та знизити панічні настрої на фінансовому ринку України.

Вихід із кризової ситуації та посилення фінансової стабільності банківського сектора вітчизняної економіки насамперед залежать від дій центрального банку. Тому існує потреба у детальному плані розвитку та введенні додаткових регуляторних вимог для забезпечення фінансової стійкості банків у майбутньому. У цьому контексті варто розглянути етапи впровадження оновлених вимог до комерційних банків України протягом наступних років (рис. 3.2.1).

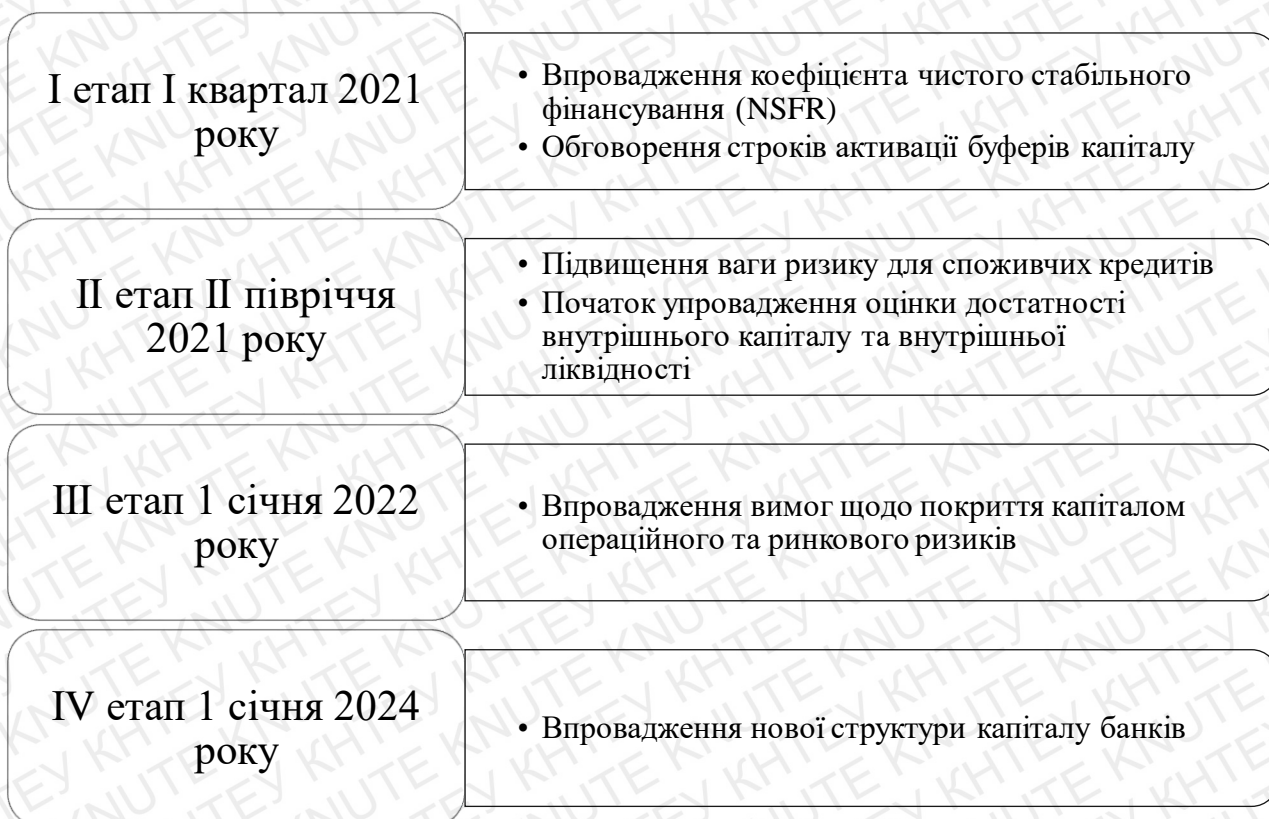

Рис. 3.2.1. Етапи впровадження нових регуляторних вимог НБУ для підвищення фінансової стійкості банківської системи України*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [49]

Насамперед, зауважимо, що НБУ й надалі слідуватиме нормам міжнародних стандартів регулювання діяльності банків, визначених Базельським комітетом із банківського нагляду, а також використовуватиме досвід розвинених країн світу.

Таким чином, протягом 2021-2024 років передбачено впровадження таких вимог:

— на першому етапі (з 1 січня 2021 року) заплановано запровадження нормативу NSFR – коефіцієнта чистого стабільного фінансування. Цей показник стосується підтримки ліквідності банків та покликаний сприяти зниженню впливу загроз на фінансову стабільність, які пов’язані з короткими строками фондування банків для збалансування активів та пасивів банків за строками погашення. Впровадження нормативу також дозволить створити стимули для банків залучати довгострокові вклади [39];

— на другому етапі (протягом I кварталу 2021 року) планується визначити строки активації буферів консервації капіталу та системної важливості, імплементацію яких було призупинено у березні 2020 року через пандемію коронавірусу. Зазначимо, що відповідно до чинного законодавства, банки формують буфери капіталу понад значення нормативу достатності основного капіталу. Буфер системної важливості стосується виключно системно важливих банків, а його дотримання дозволяє зробити ці банки більш стресостійкими та мінімізує настання кризових ситуацій. Крім того у II півріччі 2021 року Національний банк України підвищить вагу ризику для незабезпечених споживчих кредитів до 150 %. Поточну вагу ризику встановлено на рівні 100 %. Тобто за новими вимогами кожні 100 грн. кредиту банк повинен забезпечити 15 грн. власного капіталу. Таке нововведення стимулюватиме банки проводити зважену кредитну політику, що сприятиме збереженню фінансової стабільності. Крім того, на цьому етапі планується запровадити оцінку адекватності капіталу та ліквідності банку у наступні три роки [49];

— на третьому етапі (з 1 січня 2022 року) буде введено мінімальні вимоги щодо покриття капіталом операційного та ринкового ризиків. Зазначимо, що

наразі банки зобов'язані виконувати вимоги щодо мінімізації кредитного та валютного ризиків. Проте, з 2022 року банки розраховуватимуть достатність капіталу також і з урахуванням операційного та ринкового ризиків. Так, операційний ризик проявляється у навмисних або ненавмисних діях третіх осіб, збоїв у роботі інформаційних систем тощо. Ринковий ризик проявляється у зміні курсів іноземних валют, відсоткових ставок, вартості фінансових інструментів тощо;

— на четвертому етапі (із 1 січня 2024 року) здійснюватиметься приведення структури капіталу банків у відповідність до міжнародних стандартів. Зокрема, буде запроваджено трирівневу структуру капіталу, яка ділить його на основний капітал 1-ого рівня, додатковий капітал 1-ого та 2-ого рівнів. Нова класифікація має очистити капітал від складових, які не можуть поглинати збитки та не забезпечують фінансову стійкість банку [49].

На сьогодні в межах розрахунку мінімальних вимог до капіталу банки повинні тримати капітал лише на покриття кредитного ризику і частково - ринкового ризику (у частині відкритої валютної позиції). Від початку 2022 року банки повинні будуть розраховувати достатність капіталу також і з урахуванням операційного та ринкового ризиків [40].

Операційний ризик відображає ймовірність збитків або недоотримання банком доходів унаслідок [40]:

- недоліків або помилок у процесах;
- навмисних або ненавмисних дій третіх осіб;
- збоїв у роботі інформаційних систем;
- впливу зовнішніх факторів на зразок карантинних обмежень.

Ринковий ризик – це ймовірність втрат через несприятливу зміну курсів іноземних валют, процентних ставок, вартості фінансових інструментів тощо. Покриття капіталом операційного та ринкового ризиків вже понад 15 років є усталеною практикою в європейських країнах, а криза, що розгорнулася на тлі пандемії COVID-19, підтвердила необхідність запровадження таких вимог для українських банків [40].

Національний банк вже затвердив порядок визначення банками мінімального розміру операційного ризику та врахування його під час розрахунку нормативів достатності капіталу. Результати проведених банками тестових розрахунків свідчать, що врахування операційного ризику призведе до зростання ризикозважених активів на 25%, що є співставним із даними інших країн. З огляду на незначний обсяг торгової книги банків, вимоги про покриття капіталом ринкового ризику несуттєво вплинуть на показники достатності капіталу [40].

Національний банк може підвищити індивідуальні нормативи достатності капіталу для кожного окремого банку, якщо виконання мінімальних загальних вимог до достатності капіталу не гарантуватиме його фінансової стійкості. Індивідуальні нормативи базуватимуться на результатах наглядового процесу SREP, який, серед іншого, включатиме оцінку ефективності процесу ICAAP [40].

Таким чином, можна констатувати, що банківський сектор України знаходиться в умовах реального випробовування режиму стрестестування. Криза, спричинена пандемією, торкнулася всіх держав загалом та їхніх фінансових систем зокрема. Наслідки кризи для банківської системи відчуватимуться впродовж тривалого періоду часу. Особливо стосовно якості кредитного портфеля банків та платоспроможності їхніх позичальників. Втім, діяльність вітчизняних банків та Національного банку України за останні 5 років дала свої позитивні результати. Це, зокрема, очищення банківського сектору, впровадження нових вимог до капіталу та ліквідності, регулярне стрестестування, імплементація ризик-орієнтованого підходу до нагляду, що зрештою посприяло формуванню достатнього запасу міцності банківської системи країни. Насамкінець зауважимо, що в результаті ефективної імплементації нових регуляторних вимог рівень фінансової стійкості окремих банків та банківської системи загалом здатен підвищитися задля забезпечення подальшого протистояння кризовим явищам.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто процес забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити наступні висновки.

- 1) Загальна кількість діючих банків скоротилася за період, який досліджується на 23 установи. Що стосується банків з іноземним капіталом, то їх кількість за період змінювалася, так максимальна кількість банків з іноземним капіталом станом на 01.01.2017-01.01.2018 рр. – 38 банків, а мінімальна станом на 01.01.2021 р. – 33 банки.
- 2) Станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр. фінансовий результат діяльності банків був позитивний. Станом на 01.01.2019 р. банківська система отримала значно більший прибуток, ніж минулі роки, у розмірі 5426 млн. грн. при тенденції кількісного зменшення банків. Але вже станом на 01.01.2021 р. цей прибуток знову зменшився на 2542 млн. грн., порівняно з попереднім роком. В тому числі, загальна сума доходів станом на 01.01.2021 р. зросла на 4012,00 млн. грн., порівняно з показниками станом на 01.01.2017 р. І також, загальна сума витрат станом на 01.01.2021 р. зросла на 102,11 млн. грн., порівняно з 01.01.2016 р.
- 3) Банківська система України має динамічну амплітуду отримання прибутку. Рентабельність активів за весь проаналізований період носить динамічний характер, і станом на 01.01.2021 р. досягла позитивного результату, це стосується і рентабельності капіталу банків. Так станом на 01.01.2020 р. рентабельність капіталу досягла найвищого значення, а саме - 33 % та 4 % рентабельності активів.
- 4) Станом на 01.01.2017-01.01.2021 рр. видно, що станом на 01.01.2021 р., порівняно з 01.01.2017 р., норматив ліквідності (Н1) збільшився на 72 630,0 млн. грн. Норматив достатності регулятивного капіталу (Н2)

протягом 5 років завжди відповідав нормі, що становить не менше 10%, і 01.01.2021 р., порівняно з 01.01.2017 р., збільшився на 9,29%. Норматив достатності основного капіталу (Н3) має становити не менше 7%, в період 01.01.2017 по 01.01.2019 рр. цей показник не відповідав нормативному значенню, однак в період 01.01.2020-01.01.2021 рр. він значно підвищився, і станом на 01.01.2021 року склав 15,67%.

- 5) Норматив короткострокової ліквідності (Н6) має становити не менше 60%, що станом на 01.01.2017-2021 рр. завжди відповідало нормі, і станом на 01.01.2021 р., цей показник зменшився на 5,27%. З 2021 року запроваджено нові нормативи LCR та NSFR.
- б) Показник Н7, тобто норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %) у 2020 р, порівняно з 2016 р., зменшився на 2,34%. Норматив великих кредитних ризиків (Н8 - має становити не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу) значно зменшився, це зменшення склало – 220,88%. Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %) станом на 01.01.2021 р., порівняно з 01.01.2017 р., зменшився на 32,62%. Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %) зменшився на 0,0008%. І норматив загальної суми інвестування, нормативне значення якого складає не більше 60%, за всі періоди відповідає нормі, і у 2020 році зменшився на 0,50%.

Отже, можемо зробити висновки, що банківська система України протягом останніх п'яти років демонструє значне зростання регулятивного капіталу банків, зменшення кредитних ризиків та стабільність у дотриманні нормативних значень показників.

В Україні центральним банком проведено ряд заходів та змін у регуляторній політиці у відповідь на загрозу фінансовій стійкості банківської системи через пандемію COVID-19. Так, дії Національного банку України враховують світову практику та передбачають такі заходи, як:

- відстрочено впровадження буферів консервації капіталу та системної важливості. Зазначимо, що перший норматив повинен був введеним у дію з початку 2020 року, а другий – із 1 січня 2021 року [57];
- рекомендовано не виплачувати дивіденди до жовтня 2020 року;
- відстрочено запровадження вимог до покриття капіталом ОВДП в іноземній валюті;
- скасовано стрес-тестування банків у 2020 році та відстрочено виїзні перевірки банків та небанківських кредитних установ;
- запроваджено довгострокове рефінансування банків (строком до 5 років), а також розширено перелік об'єктів застави;
- укладено угоду з Європейським банком реконструкції та розвитку про валютний своп обсягом до 500 млн. дол.;
- збільшено строк формування та затвердження банками стратегії управління проблемними активами;
- збільшено строк подання та оприлюднення фінансової звітності;
- рекомендовано банкам реструктуризувати кредити позичальникам, які постраждали через обмеження, пов'язані з пандемією коронавірусу;
- пом'якшено вимоги до оцінки кредитного ризику, тобто кредити, які було реструктуризовано у зв'язку карантинними обмеженнями, не впливатимуть на капітал банків [58].

Отже, вищезазначені заходи дозволили зберегти довіру до банківської системи та знизити панічні настрої на фінансовому ринку України.

Вихід із кризової ситуації та посилення фінансової стабільності банківського сектора вітчизняної економіки насамперед залежать від дій центрального банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеенко Л.М. Ринок фінансового капіталу: становлення, проблеми, перспективи розвитку. Київ : Максимум. 2004. 424 с.
2. Арбузов С. Г. Банківська енциклопедія. К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
3. Барановський О.І. Стійкість банківської системи. *Фінанси України*. 2007. № 9. 75–81 с.
4. Белінська Я.В. Фінансова стабільність: сутність та напрями. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 4 (17). 57–67 с.
5. Джулай В. О. Антикризове управління в банківському секторі економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.08. К., 2011. 20 с.
6. Діагностика системної стабільності на основі макроекономічних та пруденційних показників : звіт про НДР (1 етап) ; наук. кер. О. М. Тридід. № 0113U002195. Харків : УБС НБУ ХІБС, 2013. 72 с.
7. Довгань Ж.М. Фінансова стійкість банківської системи України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора. екон. наук/ Ж.М. Довгань / ДВНЗ Українська академія банківської справи Національного банку України. Суми, 2012. 40 с.
8. Зверяков М.І., Коваленко В.В. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи. *Фінанси України*. 2012. № 4. 3–12 с.
9. Коріньок Я. О. Сутність фінансової стабільності та особливості її прояву. *Науковий вісник Херсонського державного економічного університету*. 2015. Вип. 11, Ч.2. 126–130 с.
10. Лавренюк В. Стійкість, стабільність та надійність у банківській діяльності. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12, Ч.2. 54–58 с.
11. Огієнко В. І. Систематизація та аналіз індикаторів фінансової стійкості в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1. 3–8 с.

12. Петриченко Л.Ю. Забезпечення фінансової стабільності комерційних банків України : автореф. Дис. ... к. е. н. : спец. 08.04.01. «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Л.Ю. Петриченко ; КНУ ім. Т.Шевченка. К., 2004, 18 с.
13. Плісак Т.О. Облік та аналіз діяльності комерційного банку: навч.посібник.У 2 книгах / Плісак Т.О., Гагаріна С.А., Недеря Л.В., Нетребчук Л.О. К.:КНТЕУ, 2003. 308 с.
14. Погореленко Н.П., Сидоренко О.М. Моніторинг фінансової стабільності банківського сектору. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2011. № 1 (10). Ч. 2. 61–68 с.
15. Погореленко Н. П. Теоретичні основи щодо співставлення стійкості та стабільності функціонування банківської системи. *Економічний простір*. 2014. № 89. 128–141 с.
16. Реверчук С.К. Банківська система : підручник . Київ : Ліра. 2014. 400 с.
17. Саврадим В.М. Фінансова стабільність: теоретичні обґрунтування й практичні підходи. *Наукові праці НДФІ*. 2013. Вип. 4. 30-37 с.
18. Сенченко О. Рейтингова оцінка банків у розрізі аналізу їх фінансової безпеки на основі таксонометричного методу. *Вісник НБУ*. 2011. № 1 (179). 58–60 с.
19. Хуторна М.Е. Принципи забезпечення фінансової стабільності кредитних установ. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). 55–59 с.
20. Чижик Є.І. Узагальнення основних теоретичних підходів до визначення поняття «фінансова стійкість банку». *Управління розвитком*. 2012.- №14(135). 104-106 с.
21. Шелудько Н. До визначення фінансової стійкості комерційного банку. *Вісник НБУ*. 2000. - №3. 40-43 с.
22. Шпак Н.О., Романишин М.І. Стратегія забезпечення економічної стабільності підприємства та принципи її формування. *Економіка та держава*. 2010. № 10. 48–51с.
23. Шпіка П. Питання фінансової стабільності в центральних банках. *Банки та банківські системи країн світу*. – 2007. - №3. – 4-15 с.

24. Фалюта А. В. Управління фінансовою стабільністю банків в економіці України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.0. К., Львів: 2010. 20 с.
25. Кузнєцова А. Я. Проблеми цінової та фінансової стабільності й інноваційного розвитку в Україні : монографія. Київ : УБС НБУ, 2010. 263 с.
26. Фінансова стійкість банків: теорія та методика оцінки: монографія. Національний університет ДПС України. Ірпінь, Видавництво Національного університету ДПС України, 2013. 246 с.
27. Crockett A. The Theory and Practice of Financial Stability / A. Crockett // GEI Newsletter Issue. Global Economic Institutions – 1997. - № 6
28. Lobacheva, I.F. (2015), “Diagnosis of the financial condition of banking institutions in modern conditions”, Innovative economy, vol. 3, no. 58, pp. 223-227.
29. Pogorelenko, N.P. and Lyutyu, M.M. (2019), “Diagnosis of the conditions of functioning of the banking system of Ukraine”, Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu, vol. 33, pp. 198-204. DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-33-39.
30. Prymostka, L.O. (2010), “The impact of the crisis on the financial condition of banks”, Finansy, oblik i audit, no. 16, pp. 138-146.
31. Report on Consolidation in the Financial Sector. Group of Ten. 2001. January
32. Samorodov, B.V. (2015), “Diagnosis of the financial condition of banks based on the analysis of their reliability”, Visnyk Universytetu bankivs'koyi spravy, vol. 1, no. 22, pp. 107-115
33. Schinasi G. Defining Financial Stability. IMF Working Paper. 2004.
34. Vasilieva, T., Leonov, S. and Afanasieva, O. (2013), “Diagnostics of banking crises based on the calculation of the forecast indicator of the crisis”, Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny, no. 11, pp. 62-68.
35. Офіційний сайт НБУ. URL : https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123147

36. Бондаренко Л.А., Тарасенко М.В. Дослідження понять «стабільність банківської системи» та «стабільність банку». URL: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2014/Economics/1_165419.doc.htm
37. Зверук Л.А. Антикризіві заходи в забезпеченні стійкості та стабільності банківського сектору економіки. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/download/3157/3117>
38. Звіт про фінансову стабільність НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H2.pdf?v=4
39. Нові нормативи довгострокової ліквідності для банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-normativ-dovgostrokovoyi-likvidnosti-dlya-bankiv-nsfr-staye-obovyazkovim-z-1-kvitnya-2021-roku>
40. План впровадження нових регуляторних вимог. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/onovleno-plan-uprovadjennya-regulyatsiy-dlya-bankiv-u-2021-2024-rokah>
41. Показатели финансовой устойчивости. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/pdf/rus/guide.pdf>
42. Статистична звітність НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
43. Частка непрацюючих кредитів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
44. Boldyrev, O.O. (2011), "Evaluation of used diagnostic methods in the system of crisis management mechanisms in banks", *Efektivna ekonomika*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=870> (Accessed 05 August 2020).
45. Creditano (2020), Rating of banks of Ukraine 2020. URL: <https://creditano.com/korysne/rejtingbankiv-ukrainy> (Accessed 19 August 2020).
46. Fedishin, M.P., Zhavoronok, A.V. and Kovalchuk, N.O. (2019), "Analytical assessment of financial stability and stability of the banking system of Ukraine on the basis of indicators", *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 6, no. 74, pp. 83-88. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-59>
47. Kovalenko, V.V. (2020), "Sergeeva OS Stakeholders and their impact on the development of the banking business", *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal*

- “Ekonomichnyy diskurs”, vol. 2, pp. 75-85. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-8>.
48. Lysenok, O.V. (2011), “Integrated rating model for assessing the financial condition of banks”, *Efektivna ekonomika*, no. 9 . URL: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2286 (Accessed 08 August 2020).
49. Звіт про фінансову стабільність URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2021-H1.pdf?v=4
50. Що чекає на банківську систему в 2021 році URL: <https://finclub.net/ua/priamamova/shcho-chekaye-na-bankivsku-systemu-v-2021-rotsi.html>
51. Загальна інформація АТ «ОТП Банк» URL: https://www.otpbank.com.ua/about/?_gl=1*_tiia0*_ga*OTQ1MDIzZmzk0LjE2MzMxMzk5OTE.*_ga_Q4M7V3ZDDW*MTYzMzEzOTk5MS4xLjAuMTYzMzEzOTk5MS42MA..
52. Річний звіт 2020 року АТ «ОТП Банк» URL: https://ru.otpbank.com.ua/pdf/annual_reports/2020/2020report.pdf
53. Річний звіт 2018 року АТ «ОТП Банк» URL: <https://www.otpbank.com.ua/upload/medialibrary/816/report-2018.pdf>
54. Система CAMELSO URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651
55. Перехід до єдиної процедури наглядових перевірок та оцінки SREP URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zdiysneno-perehid-do-yedinoyi-protseduri-naglyadovih-perevirok-ta-otsinki-srep>
56. Перехід до єдиної процедури наглядових перевірок та оцінки SREP URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zdiysneno-perehid-do-yedinoyi-protseduri-naglyadovih-perevirok-ta-otsinki-srep>
57. Відтермінування формування банками буферів капіталу URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vidterminuvav-formuvannya-bankami-buferiv-kapitalu>

58. Оцінка фінансової стійкості банківської системи України та шляхи її зміцнення в умовах пандемії коронавірусу URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/article/view/235733/234091>
59. SREP-аналіз як сучасна система оцінки фінансової стійкості банків: вітчизняна практика URL: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/2_68_2020/36.pdf
60. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5924/1/%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

Порівняльна характеристика підходів понять «Фінансова стійкість» та «Фінансова стабільність»

Автор	Визначення
	Поняття «Фінансова стабільність»
Е. Крокетт	Фінансова стабільність – це відсутність нестабільності, ситуації, в якій економічна діяльність знаходиться під негативним впливом коливань цін фінансових активів або нездатності фінансових установ виконувати свої зобов'язання [27].
Л. Петриченко	Поняття «Фінансова стабільність» характеризує такий стан усієї сукупності фінансових відносин банківської установи, що забезпечує неперервне функціонування та розвиток [12].
О.І. Барановський	Фінансова стабільність – здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, зберігаючи стійку рівновагу і надійність протягом часу [3].
Н. Шелудько	Фінансова стабільність – якісна інтегральна характеристика спроможності установи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [21].
В. Саврадим	Фінансова стабільність – це стан динамічного розвитку фінансової системи, за якого протягом тривалого періоду зберігається її міцність і проявляється здатність еволюціонувати без зброї за допомогою абсорбції різних шоків [17].
П. Шпіка	Фінансова стабільність – це процес, який включає достовірну оцінку фінансових ризиків та ефективну систему управління ними з використанням новаторського підходу [23].
Л.М. Алексеєнко	Фінансова стабільність – це відсутність проявів фінансової нестабільності та паніки [1].
Н.П. Погореленко	Фінансова стабільність – це здатність виконувати місію, функції та операції [14]. Банківська система вважається фінансово стабільною протягом певного часу t_2 , якщо фінансово стійкими є головний банк та системні банки країни на множині окремих проміжків часу t_1 (де t_2 – це множина часів t_1) [15, с. 137].
Л.А. Бондаренко, М.В. Тарасенко	Фінансова стабільність – це вплив на стабільність фінансової та макроекономічної системи [36].
Л.А. Зверук	Фінансова стабільність – це стабільність функціонування, розвитку та збереження структури в часі [37].
Л. Лавренюк	Стан стабільності можна розглядати як певний коридор, у межах якого проходить траєкторія розвитку системи [10, с.56]. Якщо у певні, довільні періоди (t_1 - t_{13}), оцінювати стійкість банків, то сукупність позитивних результатів оцінки стійкості у різні періоди (наприклад t_1 - t_7 , t_8 - t_{13}) сформує стабільну банківську систему. Виходячи з цього, у [10] зроблено висновок, що стабільність системи – це сукупність стійких станів об'єктів, що входять до системи.

В.О. Джулай	Фінансова стабільність характеризує відсутність перешкод у розвитку банківського сектору та належне виконання ним функцій фінансового посередника в економіці; визначає розвиток банківського сектору у довгостроковій перспективі [5].
А.В. Фалюта	Фінансова стабільність банку передбачає наявність певного строку функціонування і пов'язану з ним динаміку розвитку [24].
Поняття «Фінансова стійкість»	
В.О. Джулай, А.В. Фалюта	Фінансову стійкість розглядає як стан функціонування банківського сектору у короткостроковій перспективі, при якому забезпечується спроможність банківських установ на певну дату максимально ефективно та з мінімальним ризиком трансформувати власні ресурси для виконання своїх функцій у ринковому середовищі з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників [24, 5].
О.І. Барановський	Фінансова стійкість – це здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, зберігаючи стійку рівновагу і надійність протягом часу [3].
В.М. Кочетков	Фінансова стійкість – це спроможність банку як системи трансформування ресурсів банку (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри вплив ендегенних та екзогенних факторів [20].
Ю.С. Масленченков	Фінансова стійкість – відповідність (невідповідність) діяльності банку основним планом (нормативним) узагальнюючим показникам, що синтезують характеристики економічних складових стійкості: обсяг і структуру власних коштів, рівень доходів і прибутку, достатність капіталу, норму прибутку на власний капітал та ін [20].
І.М. Парасій-Вергуненко	Фінансова стійкість – це головна умова існування та активної діяльності банку, вона формується під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів і оцінюється за допомогою як окремих показників, так і зведених комплексних показників, які лежать в основі рейтингових оцінок діяльності банків [20].
В.П. Пантелєєв, С.П. Халява	Фінансова стійкість – своєрідне перевищення доходів над витратами [20].
С.А. Святко, Р.І. Міллер	Фінансова стійкість – складова характеристика фінансової стабільності, його надійності, показниками якої є капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість та ризик банку [20].
Г.Г. Фетисов	Фінансова стійкість – це якісна характеристика, такий розвиток, при якому реалізується сутність банку та його призначення в економіці; це не разові позитивні зміни, не тимчасові успіхи у функціонування або тимчасова стабілізація, не успіхи окремих банків, а динамічний розвиток усіх елементів банківської системи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [20].

Принципи реалізації стратегії забезпечення фінансової стабільності банків*

№	Принцип	Характеристика
<i>1. Загальні принципи стратегії забезпечення фінансової стабільності</i>		
1.1.	Принцип адаптивності та мобільності	Полягає в гнучкості та оперативному реагуванні стратегії забезпечення стабільності банків на зміну чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, інтенсивності їх впливу, викликів сучасних тенденцій цифрової економіки.
1.2.	Принцип стратегічності та цілеспрямованості	Передбачає на альтернативних засадах цільову спрямованість стратегії забезпечення стабільності з урахуванням сильних та слабких сторін банків, а також можливостей та загроз, які формуються на ринку банківських послуг.
1.3.	Принцип ієрархічності	Полягає в поділі складових та основних етапів стратегії забезпечення стабільності банків залежно від ступеня пріоритетності, важливості, а також формування рівнів її виконавців.
1.4.	Принцип раціональності та економічного ефекту	Полягає в економічній вигоді, а саме перевищенні одержаних фінансових результатів від реалізації стратегії забезпечення фінансової стабільності банків над витратами, відведеними на її розроблення та впровадження.
1.5.	Принцип системності	Полягає у встановленні доцільності розгляду складових фінансової стабільності та етапів стратегії її забезпечення як цілісної одиниці, елементи яких є взаємопов'язаними.
1.6.	Принцип комплексності та взаємної узгодженості управління	Полягає у забезпеченні відсутності протиріч та наявності ефективного взаємозв'язку в процесі управління фінансовою стабільністю банків, формування та впровадження її стратегії забезпечення.
1.7.	Принцип фінансової стійкості	Відображає націленість банків в процесі формування та реалізації стратегії забезпечення фінансової стабільності, тобто ключової умови життєздатності та подальшого розвитку, на залучення та використання різних форм капіталу, а також забезпечення контрольованого стану його фінансових ресурсів.
1.8.	Принцип конкуренто стійкості	Полягає в постійній організації банків в процесі формування та реалізації стратегії забезпечення фінансової стабільності на боротьбу з викликами сучасної конкуренції, формування стратегічного набору конкурентних переваг та здатність банків не лише забезпечувати власну конкурентоспроможність, але й підтримувати її в умовах постійних змін чинників внутрішнього та зовнішнього середовища.
1.9.	Принцип партисипативності та соціальної орієнтованості	Характеризує високий ступінь залучення співробітників банків до розроблення та реалізації стратегії забезпечення фінансової стабільності з перспективою вдосконалення корпоративної культури.
1.10.	Принцип каузальності	Відображає наявність причинно-наслідкових зв'язків між симптомами фінансової дестабілізації банків та результатами, одержаними завдяки реалізації стратегії забезпечення фінансової стабільності.
1.11.	Принцип збалансованості	Пов'язаний з наявністю відповідності та оптимального співвідношення реальних потреб та ключових складових стратегій забезпечення фінансової стабільності наявними фінансовими ресурсами для її впровадження.

1.12.	Принцип інноваційності та розвитку	Процес забезпечення фінансової стабільності банків повинен враховувати динамічність змін у бізнес-процесах, тенденцій розвитку у фінансових технологіях, орієнтування банків на постійний розвиток, удосконалення та нововведення.
1.13.	Принцип довіри	Сутність принципу розкривається в необхідності формування та підтримання на належному рівні довіри суспільства до банків. Забезпечується на основі дотримання принципів суспільної та економічної відповідальності, а також прозорості діяльності всіх суб'єктів цього процесу.
<i>2. Спеціальні принципи стратегії забезпечення фінансової стабільності</i>		
2.1.	Принцип завчасної обачності	Полягає в попередженні банками негативних наслідків потенційної зміни кон'юнктури ринку шляхом формування резервних фондів заздалегідь з урахуванням динаміки діяльності та рівня системної важливості.
2.2.	Принцип збалансованості прибутковості	Орієнтація на оптимальний рівень рентабельності діяльності, достатній для підтримки належного рівня доходу для власників за умови убезпечення банків та контрагентів (клієнтів, партнерів, платників податків) від надмірного накопичення ризиків.
2.3.	Принцип суспільної відповідальності	Забезпечення відповідальності менеджменту банків за повне, послідовне та всебічне врахування й виконання норм та вимог чинного законодавства та етичних правил ведення банківського бізнесу.
2.4.	Принцип економічної відповідальності	Полягає у створенні збалансованих та довгострокових ділових стосунків з клієнтами, гармонізації інтересів банків та суспільства з огляду на економічну ефективність та соціальну справедливість.
2.5.	Принцип надлишковості	Задля уможливлення стійкого довгострокового розвитку банків необхідно забезпечити кількісну та якісну надлишковість інструментів забезпечення їх фінансової стабільності.

*Примітка: систематизовано автором за матеріалами джерел [19, с. 57–58; 22, с. 51]

Фактори впливу на зовнішній та внутрішній фінансові ринки*

№	Фактори	Значення
Зовнішній фінансовий ринок		
1	<p><i>Економіки країн-партнерів відновлюються, проте нерівномірно і залежно від рівня вакцинації</i></p>	<p>Друга і третя хвилі посилення карантину зумовили нерівномірний економічний розвиток країн – основних торговельних партнерів. COVID-19 та його мутації, ризики нових хвиль пандемії й надалі загрожуватимуть економічному відновленню та залишатимуться фактором економічної невизначеності. МВФ вказує на пряму залежність темпів та стабільності подальшого економічного зростання від охоплення населення вакцинацією. Відповідно очікується, що країни з ринками, що розвиваються (ЕМ), більше постраждають через повільнішу вакцинацію.</p> <p>Порівняно з жовтнем 2020 року МВФ суттєво поліпшив прогноз зростання економіки США у 2021 році (+3.3 в. п.), одночасно погіршив для Єврозони (-0.8 в. п.). Для Китаю та європейських економік, що розвиваються, поліпшення прогнозу було незначним. Нині випереджальні показники всіх основних торговельних партнерів України зростають, хоча й із різною швидкістю. У багатьох партнерів (Китаю, США, більшості ЕМ Східної Європи, Єгипту, Казахстану) реальний ВВП відновиться до докризових рівнів уже 2021 року. Водночас деякі наші країни-сусіди та багато розвинутих економік ЄС цього року цих рівнів не досягнуть. Рівень безробіття також переважно перевищує докризовий.</p> <p>Світова торгівля активно відновлюється перш за все у країнах Азії. Зростання глобального промислового виробництва триває передусім завдяки ЕМ.</p>
2	<p><i>Нові монетарні антикризові заходи не знадобилися, фіскальна підтримка економік триває</i></p>	<p>Протягом останніх пів року країни не застосовували нові монетарні та регуляторні антикризові заходи. Від ФРС США надходили сигнали про згортання стимулюючих заходів, хоча члени монетарного комітету очікують на збереження поточних майже нульових ставок до 2023 року. ЄЦБ не розширив жодного стимулюючого заходу з початку 2021 року. Банк Канади став першим великим центробанком, який розпочав згортання стимулюючих заходів (програми придбання активів). Центробанки багатьох ЕМ уже підвищують ключові ставки.</p> <p>Фіскальна підтримка відновлення економік триває в значних масштабах як у розвинутих економіках, так і в ЕМ. Зокрема в березні США ухвалили програму економічного стимулювання на суму 1.9 трлн дол. Німеччина, Британія, Сербія, Індія, Філіппіни, ПАР та низка інших держав також розширили програми фіскальної підтримки наприкінці 2020 – на початку 2021 року. Водночас Китай, де економіка зростає вже п'ятий квартал поспіль, переходить до фіскальної консолідації.</p>

Продовження дод. В

3	<i>Зростання ставок за безризиковими активами зумовлює дорожчі запозичення для ЕМ</i>	Відсоткові ставки за державними облігаціями США – ключовим глобальним безризиковим активом – зросли до докризового рівня під впливом прискорення інфляції та очікувань, що ФРС доведеться, зрештою, підвищити ставки у відповідь на цю тенденцію. Зростання ставок у квітні зупинилося, хоча ризики подальшого їх підвищення зберігаються. Це зумовлює здорожчання запозичень для ЕМ і менший апетит до інвестування в такі боргові інструменти. Для України це фактор ризику, адже потреба в залученні запозичень на зовнішніх ринках для рефінансування старих зобов'язань та фінансування дефіциту бюджету значна. За поточного міжнародного кредитного рейтингу та відсутності нових траншів від МВФ подальше зростання доходності безризикових доларових активів призведе до стрімкішого подорожчання запозичень для України.
4	<i>Ціни на сировину стрімко зросли</i>	Відновлення глобальної економіки, міжнародної торгівлі та секторальні фактори спричинили стрімке зростання цін на товарних ринках світу. Це сприятливий фактор для українського експорту. Зростання попиту і ситуативні проблеми з постачанням (зокрема з Бразилії) підтримували високими ціни на сталь. Ціна руди взагалі сягає рекордно високих рівнів. Ціни на продовольчі товари українського експорту зростають: на пшеницю – через погані погодні умови, на кукурудзу – через високий попит галузей тваринництва та виробництва біоетанолу, на соняшникову олію – через нижчі врожаї та зменшення запасів. Ціна на нафту залишатиметься близькою до поточних рівнів. З одного боку, її підтримують поліпшення економічних очікувань та обмеження видобутку ОПЕК. З іншого, – її стримують збільшення пропозиції цього енергоносія від США та Росії за обмеженого попиту Індії через коронакризу. Досягнення домовленостей з Іраном стосовно його ядерної програми може сприяти збільшенню пропозиції та падінню ціни на нафту. В таких умовах зростає вартість газу, зокрема через посилення екологічних вимог у ЄС. Це може становити ризик для фінансової та економічної стабільності в Україні.
5	<i>Росія загострює напруження на кордонах України</i>	У квітні Москва стягнула значні військові сили до наших кордонів. Подальше загострення вдалося відвернути завдяки підтримці міжнародних партнерів України. Проте війська відведені лише частково, формуються нові підрозділи на західному кордоні РФ, загроза нових загострень залишається. За даними РФ, мешканцям ОРДЛО за два роки роздали близько 530 тисяч російських паспортів. Це ускладнює врегулювання конфлікту. Відхилення судом у Парижі рішення Міжнародного трибуналу у справі Ощадбанку проти РФ про відшкодування втрат в анексованому Криму створило ризики для держбанку. Ощадбанк оскаржив це рішення. Водночас просувається розгляд позовів проти РФ у Європейському суді з прав людини, у Міжнародному суді в Гаазі. Позови українських компаній, які зазнали втрат через агресію РФ на Донбасі та окупацію Криму, подані у комерційні арбітражі на суму понад 4.5 млрд дол.

Внутрішній фінансовий ринок		
1	<i>Пауза у співпраці з МВФ – ризик для макроекономічної стабільності</i>	Зростання доходності довгострокових цінних паперів у США з початку року зробило дорожчими запозичення для всіх емітентів, зокрема і для українського уряду. Високі показники інфляції у США можуть спровокувати нове зростання довгострокових ставок. Це, своєю чергою, може ускладнити залучення Україною коштів на зовнішніх ринках. У період, коли ефекти кризи, викликані пандемією COVID-19, для фінансових ринків усе ще є непевними, Україні вкрай важливо мати постійний доступ до міжнародного офіційного фінансування. Програма МВФ для країн, які мають низький рейтинг, є певним страховим полісом і гарантією того, що період виплат буде пройдено гладко, з мінімальними ризиками для макроекономічної та фінансової стабільності. За нинішніх умов Україна може залучати ресурси на міжнародних ринках капіталу навіть без програми з МВФ, хоча й за вищою ціною. Проте робити середньо- і довгострокове планування державних фінансів, виходячи з припущення, що ринки завжди будуть сприятливими для країн із неінвестиційними рейтингами, не слід.
2	<i>Попит на житло йде вгору</i>	<p>Попит на житло в Україні рік у рік поволі зростає, якщо не брати до уваги нетиповий 2020-й. Минулого року цей тренд перервався через слабкий другий квартал, коли розгорталася пандемія. Кількість укладених угод купівлі-продажу житла знизилася торік відносно 2019 року на 7.8%. У першому кварталі 2021-го купівельна активність на ринку житла була майже на десяту частину вище п'ятирічного середнього за I квартал. Стримане зростання попиту на житло зберігатиметься найближчими роками. Нині цьому сприяє поступове відновлення іпотечного кредитування та стрімке зростання доходів населення. Підігріває попит на житло і зниження доходності депозитів, що спонукає частину осіб зі значними заощадженнями шукати альтернативні напрями інвестування.</p> <p>Житло дорожчає: у квітні як на первинному, так і на вторинному ринках Києва темпи зростання цін перевищили 10% за рік. Діяли одразу кілька факторів. Перш за все зростає вартість будівництва: у квітні індекс цін житлового будівництва становив 108.9 порівняно з показником попереднього року. По-друге, через тривалу реформу системи контролю за будівництвом нова пропозиція в майбутньому може скоротитись, а існуючий житловий фонд відносно обмежений. Також поживляється попит, частково завдяки відновленню іпотеки.</p> <p>Хоча вартість житла зростає, воно все ж залишається доступним за відносними показниками. Ціни та доходи населення зростають співмірно. В Києві вже понад рік відношення “ціна до річного доходу” залишається на найнижчому рівні за більш як десятиліття. А от відношення “ціна до річної ренти” за рік зросло майже на одиницю, адже ціна оренди практично не змінилася.</p>

3	<i>Будівництво житла номінально сповільнилося</i>	<p>Торік в Україні було введено наполовину менше житла, ніж за 2019 рік, проте ці дані навряд чи є достатньо інформативними. По-перше, через тривале реформування Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ) темпи створення нової пропозиції сповільнилися. По-друге, через перехід на Єдину державну електронну систему у сфері будівництва ДССУ минулого року надала попередню та неповну інформацію про нове житло. У I кварталі 2021 року новостворена пропозиція в Україні перевищила десятирічне середнє (за перший квартал) у півтора рази. Вірогідно, ці дані включають частину невідображених за 2020 рік об'єктів завершеного будівництва. У столиці обсяги введеного в I кварталі житла все ще на п'яту частину менші від десятирічного середнього.</p> <p>Станом на кінець травня 2021, з початку року в Україні було видано 213 дозволів на будівництво та 253 сертифікати про прийняття в експлуатацію нового багатоквартирного житла. Середньорічне відношення між дозволами та сертифікатами становить близько 3 : 4, що порівняно з міжнародним рівнем є відносно низьким показником³ та може свідчити про повільніші темпи зведення нового житла в майбутньому. За останні 12 місяців лише половина заявок на дозвільні документи отримали схвалення. Затягнутість реформи системи архітектурно-будівельного контролю, що триває вже понад рік, є перешкодою для нормального функціонування ринку нерухомості. Подальше зволікання з налагодженням її роботи сповільнюватиме створення нової пропозиції згодом. Поточні проблеми із дозвільною системою посилює неврегульованість первинного ринку нерухомості. Наслідок – десятки тисяч ошуканих інвесторів та сотні недобудов.</p>
4	<i>Іпотека стрімко відновлюється</i>	<p>Починаючи із середини 2020 року іпотека в Україні почала стрімко відновлюватися. Це стало можливим передусім завдяки зниженню вартості: середньозважена ефективна ставка за іпотекою в квітні становила 14.1%, що майже на 7 в. п. менше, ніж на початку минулого року. Нові видачі за перші чотири місяці зросли в два рази за кількістю та майже в три – за обсягом у річному вимірі. Частково жваве іпотечне кредитування в березні та квітні є результатом програми державної підтримки. Обсяги іпотеки зростають передусім за рахунок кредитів на купівлю житла на вторинному ринку. За останні 12 місяців на новобудови банки видали близько 15% від усієї нової іпотеки. Для запуску масової іпотеки важливо впорядкувати ринок новобудов та підвищити рівень захисту прав кредиторів. Правове поле має гарантувати рівні умови як для позичальників, так і для кредиторів.</p>

*Примітка: сформовано автором на основі даних [50]

Характеристика науково-методичних підходів діагностики фінансового стану банків*

Номер	Автор	Характеристика методики
1.	Примостка Л.О. [30, с. 139-142]	Визначення основних показників діяльності банків (кількісні показники, активи, пасиви); Структурні компоненти кредитного портфелю банків; Щоквартальна динаміка доходів і витрат банків
2.	Погореленко Н. П., Лютий М.М. [29, с. 199- 202]	Дослідження динаміки ВВП та капіталу банків в Україні; діючих банків та банків в стані ліквідації та установи, у яких введено тимчасову адміністрацію; динаміки кількості банків; динаміки власного та статутного капіталів банків; динаміки активів банків; динаміки депозитів банків; частки непрацюючих кредитів по банківській системі України
3.	Самородов Б.В. [32, с. 108-114]	Дослідження впливу депозитів, залучених банками від юридичних та фізичних осіб; показників капіталу та активів банків; сформованих резерви банків; співвідношення активів і зобов'язань банків; валютної складової активів і зобов'язань банків; кредитів виданих юридичним і фізичним особам; співвідношення залучених коштів від населення і юридичних осіб
4.	Васильєва Т., Леонов С., Афанасьєва О. [34, с. 24]	Діагностика факторів, які характеризують настання ймовірності банкрутства банків: відношення регулятивного капіталу, до активів, зважених за ризиком; відношення регулятивного капіталу I рівня до активів, зважених за ризиком; відношення проблемних кредитів до капіталу; відношення проблемних кредитів до кредитів наданих; концентрація кредитів (за секторами економіки) у сумі валових наданих кредитів; темпи зростання кредитного та депозитного портфелів; темпи зростання відсоткових ставок за депозитами та кредитами; рентабельність активів та капіталу; відношення процентного доходу до загальних активів; відношення непроцентних витрат до валового доходу, оцінювання економічних нормативів діяльності банків
5.	Лобачева І.Ф. [28; с. 224-225]	Визначає, що в об'єктивній оцінці фінансового стану зацікавлені всі користувачі бухгалтерської (фінансової) звітності, які в Міжнародних стандартах аудиту об'єднані в три основні групи: особи, які безпосередньо займаються бізнесом у даному банку; особи, які не працюють в банку, але мають пряму фінансову зацікавленість у даному бізнесі (наприклад, власники акцій); особи, які мають непряму фінансову зацікавленість у даному бізнесі (податкові служби; фондові біржі, які займаються купівлею/продажем цінних паперів; органи, які контролюють ціни, експорт та імпорт, профспілки, преса та ін.)

Продовження дод. Г

6.	Федишин М.П., Жаворонок А.В., Ковальчук Н.О. [46, с. 85]	Визначення фінансового стану банків за допомогою індикаторів фінансової стійкості банків, а саме: Співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів (I1); співвідношення регулятивного капіталу 1 рівня та зважених за ризиком активів (I2); співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів та капіталу (I3); співвідношення недіючих кредитів та сукупних валових кредитів (I4); співвідношення кредитів за секторами економіки та сукупних валових кредитів (I5); норма прибутку на активи (I6); норма прибутку на капітал (I7) та інші
7.	Лисенок О.В. [48], Болдирев О.О. [44]	Методика передбачає розрахунок інтегрального показника фінансового стану банків на підставі оптимізації фактичних та нормативних значень обраних коефіцієнтів
8.	Кромонов В.С. [13]	В основі методики – групування статей активу та пасиву балансу в економічно однорідні групи.

*Примітка: систематизовано автором самостійно

Додаток Е

Основні показники діяльності банків України

Назва показника	(млн грн)												
	01.02.2017#	01.03.2017#	01.04.2017#	01.05.2017#	01.06.2017#	01.07.2017#	01.08.2017#	01.09.2017#	01.10.2017#	01.11.2017#	01.12.2017#	01.01.2018#	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Кількість діючих банків з них: з іноземним капіталом у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	93 38 17	93 38 17	93 38 17	90 38 17	90 38 17	90 38 17	90 38 17	89 38 17	88 38 17	88 38 17	86 38 18	82 38 18	
АКТИВИ													
Активи	1 212 812	1 241 505	1 266 028	1 258 184	1 249 579	1 237 924	1 263 470	1 250 978	1 280 711	1 276 979	1 282 748	1 333 831	
Активи в іноземній валюті	497 023	494 489	496 909	488 418	486 579	481 410	482 768	477 119	498 115	488 781	488 525	506 883	
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) з них: нерезиденти	1 695 615	1 722 776	1 739 345	1 726 319	1 716 312	1 717 819	1 740 312	1 722 162	1 754 002	1 753 481	1 756 215	1 839 958	
	184 344	190 450	194 831	188 218	190 195	193 404	204 002	197 623	208 912	185 475	172 697	172 675	
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	765 421	761 900	756 726	742 114	737 587	730 050	724 400	714 663	738 068	731 511	729 274	755 191	
Готівкові кошти	31 868	30 872	32 293	38 267	38 818	39 436	40 116	38 557	37 366	37 684	39 376	44 099	
Банківські метали	338	354	332	283	267	262	251	237	297	331	323	344	
Кошти в Національному банку України	45 628	48 441	45 229	46 586	45 021	50 323	44 739	45 208	43 349	43 593	43 118	37 357	
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	116 263	122 747	124 718	117 107	121 897	124 464	132 404	124 731	133 910	112 283	102 035	96 280	
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	19 829	19 473	22 565	23 688	19 521	20 265	23 104	23 601	25 241	23 073	24 017	28 350	
Кредити надані клієнтам	996 205	993 625	985 570	975 370	970 069	972 777	971 767	974 205	992 056	1 007 116	1 007 132	1 036 745	
кредити, що надані органам державної влади	1 380	1 378	1 380	1 336	1 335	1 334	1 293	1 057	1 052	1 011	1 011	1 517	
кредити, що надані суб'єктам господарювання	840 017	836 133	828 824	820 060	814 602	816 372	816 372	817 383	832 552	845 250	848 818	864 412	
кредити, що надані фізичним особам	154 802	156 104	155 353	153 957	154 122	153 591	154 093	155 751	158 435	160 841	157 287	170 774	
кредити, надані небанківським фінансовим установам	6	10	14	18	10	12	9	14	16	15	15	42	
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	322 972	337 599	353 609	349 728	352 197	340 993	358 750	345 889	352 350	358 586	368 262	425 803	
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	486 238	484 778	471 516	472 433	471 062	484 099	481 111	475 565	477 797	480 485	477 509	511 062	
Пасиви	1 212 812	1 241 505	1 266 028	1 258 184	1 249 579	1 237 924	1 263 470	1 250 978	1 280 711	1 276 979	1 282 748	1 333 831	
Капітал	120 038	142 116	152 903	153 069	151 085	140 490	167 036	167 654	168 746	170 057	170 389	161 108	
з нього: статутний капітал	413 343	429 819	440 177	438 107	436 423	447 295	469 886	470 743	471 533	471 603	474 410	495 377	
Зобов'язання банків	1 092 774	1 099 389	1 113 125	1 105 115	1 098 494	1 097 434	1 096 434	1 083 324	1 111 965	1 106 922	1 112 359	1 172 723	
Зобов'язання банків в іноземній валюті	623 609	616 989	616 474	603 236	595 760	582 901	580 224	574 215	596 119	590 478	589 572	613 681	
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	64 966	61 511	58 289	53 546	54 114	50 294	49 339	47 189	46 766	43 977	46 931	50 240	
Кошти суб'єктів господарювання	357 850	356 621	369 512	358 892	359 427	363 031	372 632	365 592	378 148	376 827	370 108	403 955	
Кошти фізичних осіб (з оцідними (депозитними) сертифікатами)	425 215	430 766	433 584	437 039	433 999	441 865	437 968	435 743	447 374	448 842	455 714	478 100	
Кошти небанківських фінансових установ	42 648	42 104	42 198	20 650	20 120	20 428	21 131	21 054	21 773	21 327	22 511	22 907	
Довідково:													
Рентабельність активів, %	0,33	1,82	1,64	2,29	1,33	-0,27	-0,03	0,41	0,15	0,21	0,16	-1,93	
Рентабельність капіталу, %	3,33	17,71	15,25	20,44	11,66	-2,33	-0,27	3,51	1,28	1,71	1,31	-15,84	

Примітка:

- 1) охоплюють дані філій в межах та за межами України;
- 2) за виключенням даних нецелюпримованих банків #;
- 3) з урахуванням даних контрагентів-нерезидентів;
- 4) з урахуванням нарахованих доздовів витрат.

Додаток Ж

Основні показники діяльності банків України

Назва показника	(млн грн)											
	01.02.2018#	01.03.2018#	01.04.2018#	01.05.2018#	01.06.2018#	01.07.2018#	01.08.2018#	01.09.2018#	01.10.2018#	01.11.2018#	01.12.2018#	01.01.2019#
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кількість діючих банків	82	82	82	82	82	82	82	81	81	79	77	77
з них: з іноземним капіталом	39	39	39	39	39	39	40	40	41	39	37	37
у т.ч. з 100% іноземним капіталом	18	18	20	20	20	23	23	23	24	22	22	23
АКТИВИ												
Активи	1 301 560	1 293 141	1 295 020	1 308 571	1 311 896	1 299 017	1 314 586	1 341 150	1 354 741	1 347 982	1 320 112	1 359 703
Активи в іноземній валюті	494 775	482 400	478 283	478 157	477 400	467 709	476 194	514 098	516 223	508 684	495 393	494 623
Загальні активи (не скориговані на резерви за активами о пераціями)	1 856 859	1 837 516	1 840 705	1 850 670	1 853 875	1 853 512	1 875 565	1 927 693	1 948 212	1 939 745	1 891 263	1 910 614
з них: переценовані	174 724	177 727	179 248	175 103	169 767	173 257	178 076	196 319	201 563	195 690	177 007	175 197
Загальні активи (не скориговані на резерви за активами операціями) в іноземній валюті	773 471	749 700	748 715	744 511	742 682	746 386	760 277	822 511	831 146	821 719	795 195	778 773
Готівкові кошти	42 160	40 069	38 521	45 115	41 822	44 001	41 174	42 751	41 831	40 147	45 518	46 941
Банківські метали	348	308	277	284	253	249	268	323	322	341	356	344
Кошти в Національному банку України	45 498	56 073	44 064	51 246	47 068	46 690	45 526	49 558	49 253	48 689	50 709	35 549
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	99 337	104 245	100 886	98 027	94 667	95 537	99 354	113 674	112 508	107 217	89 282	86 748
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	25 783	27 798	27 323	26 967	25 581	28 340	29 778	33 376	39 259	37 627	32 327	33 699
Кредити надані клієнтам	1 074 702	1 057 591	1 059 884	1 060 990	1 064 391	1 057 372	1 077 904	1 127 075	1 147 230	1 152 073	1 144 904	1 118 860
кредити, що надані органами державної влади	1 567	1 582	1 650	1 617	1 624	1 609	1 830	2 086	2 312	2 390	2 508	2 865
кредити, що надані суб'єктам господарювання	897 460	882 149	882 813	882 951	883 288	876 176	892 722	926 386	945 462	948 652	939 037	919 071
кредити, що надані фізичним особам	175 662	173 849	175 386	176 390	179 452	179 547	183 341	198 560	199 422	201 017	203 321	196 859
кредити, надані небанківським фінансовим установам	13	11	34	32	27	39	11	41	35	13	38	66
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	431 921	420 283	436 054	432 915	447 678	461 448	465 977	445 056	443 888	442 599	422 917	480 615
Резерви за активами операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	561 037	549 712	550 916	547 434	546 969	559 696	566 243	592 097	598 897	597 062	576 572	556 445
Пасиви	1 301 560	1 293 141	1 295 020	1 308 571	1 311 896	1 299 017	1 314 586	1 341 150	1 354 741	1 347 982	1 320 112	1 359 703
Капітал	156 506	157 629	159 081	158 901	158 807	142 799	145 116	148 737	144 272	148 445	149 400	154 960
з нього: статутний капітал	496 541	496 541	495 605	495 879	498 086	506 285	506 987	506 787	507 226	507 228	465 038	465 532
Зобов'язання банків	1 145 054	1 135 512	1 135 939	1 149 670	1 153 089	1 156 218	1 169 470	1 192 413	1 210 470	1 199 538	1 170 713	1 204 743
Зобов'язання банків в іноземній валюті	604 100	583 658	573 471	569 554	562 652	561 961	570 438	610 211	615 281	606 773	594 157	587 940
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	48 003	46 583	47 174	48 084	46 772	40 043	43 047	44 679	45 948	46 855	44 513	42 178
Кошти суб'єктів господарювання	385 005	378 662	375 106	385 555	394 918	382 612	397 832	392 144	396 304	394 423	372 633	406 367
Кошти фізичних осіб (з опадними (депозитними) сертифікатами)	476 965	474 188	474 410	482 028	475 664	491 503	490 649	503 410	509 851	506 562	504 894	508 457
Кошти небанківських фінансових установ	22 958	22 811	22 960	21 532	21 227	21 869	21 635	21 492	22 718	22 924	22 648	23 794
Довідково:												
Рентабельність активів, %	1,54	1,83	2,66	2,47	2,36	1,27	1,28	1,58	1,11	1,35	1,66	1,69
Рентабельність капіталу, %	12,78	15,19	21,94	20,32	19,41	10,52	10,79	13,37	9,51	11,65	14,32	14,67

Примітка:

- 1) охоплюються дані філій в межах та за межами України;
- 2) за виключенням даних неплатоспроможних банків #;
- 3) з урахуванням даних контрагентів-нерезидентів;
- 4) з урахуванням нарахованих доходів/виплат;
- 5) дані за станом на 01 січня, 01 квітня, 01 липня, 01 жовтня відображаються з урахуванням коригуючих проводок (А4);
- 6) більшість банків за участю іноземного капіталу (частка 10 і більше відсотків), дані наведені відповідно до звичності станом на 01.07.2018.

Додаток К

Основні показники діяльності банків України

Назва показника	(млн грн)												
	01.02.2020	01.03.2020	01.04.2020 (А4)	01.05.2020	01.06.2020	01.07.2020 (А4)	01.08.2020	01.09.2020#	01.10.2020 (А4)	01.11.2020	01.12.2020	01.01.2021 (А4) #	13
Кількість двочисних банків з них: з іноземним капіталом у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	75 35 23	75 35 23	75 34 23	75 34 23	75 34 23	75 34 23	75 34 23	74 33 21	74 33 22	74 33 22	74 33 23	74 33 23	73 33 23
АКТИВИ													
Активи	1 532 671	1 536 086	1 564 275	1 556 838	1 590 693	1 589 647	1 644 577	1 651 568	1 707 732	1 739 726	1 754 736	1 822 841	1 822 841
Активи в іноземній валюті	523 251	512 811	584 735	547 578	547 061	550 782	592 959	585 081	605 290	604 574	603 712	585 493	585 493
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	2 033 103	2 032 304	2 095 334	2 078 036	2 114 195	2 090 283	2 156 158	2 162 510	2 172 012	2 166 526	2 158 935	2 205 915	2 205 915
з них: переведенні	268 229	285 143	306 895	286 770	293 498	269 579	300 982	298 265	309 982	302 277	272 671	241 695	241 695
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	761 166	747 079	855 372	807 823	808 482	786 799	839 503	830 392	817 898	797 108	774 099	745 787	745 787
Готівкові кошти	49 538	49 860	63 764	60 666	60 671	61 557	60 883	63 492	64 544	61 075	66 251	75 174	75 174
Банківські метали	387	367	310	351	426	412	463	583	628	503	511	572	572
Кошти в Національному банку України	83 637	56 800	59 231	59 875	49 277	47 727	51 445	54 872	53 259	55 557	51 689	37 615	37 615
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	153 566	169 185	192 140	175 735	182 461	181 084	202 408	197 927	207 654	212 748	207 895	176 041	176 041
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	41 061	44 086	40 147	38 006	37 884	36 637	44 770	46 702	50 120	48 518	48 506	50 376	50 376
Кредити надані клієнтам	1 038 136	1 032 703	1 108 052	1 072 662	1 062 428	1 038 212	1 061 131	1 062 756	1 027 681	996 236	980 499	960 597	960 597
кредити, що надані органам державної влади	4 526	4 436	4 367	4 466	4 662	5 037	5 291	5 517	6 082	6 208	6 560	11 641	11 641
кредити, що надані суб'єктам господарювання	822 237	816 528	885 238	857 095	846 650	820 902	840 496	839 858	806 104	786 679	770 164	749 335	749 335
кредити, що надані фізичним особам	211 317	211 688	218 411	211 049	211 064	212 250	215 293	217 351	215 467	203 304	203 757	199 561	199 561
кредити, надані небанківським фінансовим установам	56	51	36	53	52	52	23	30	27	44	19	60	60
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	557 697	568 933	524 111	562 073	605 933	610 563	620 969	620 328	655 152	674 384	686 262	791 373	791 373
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	504 557	500 389	535 629	519 940	523 501	505 298	511 304	508 987	469 063	424 380	398 595	388 449	388 449
Пасиви	1 532 671	1 536 086	1 564 275	1 556 838	1 590 693	1 589 647	1 644 577	1 651 568	1 707 732	1 739 726	1 754 736	1 822 841	1 822 841
Капітал з нього: статутний капітал	208 533	217 153	205 817	214 864	200 671	196 863	199 015	201 854	208 110	210 451	212 577	209 460	209 460
Зобов'язання банків	470 696	470 696	470 733	473 273	473 401	473 474	473 351	473 475	480 401	480 460	480 613	479 932	479 932
Зобов'язання банків в іноземній валюті	1 324 139	1 318 933	1 358 458	1 341 974	1 390 022	1 392 783	1 445 562	1 449 714	1 499 622	1 529 275	1 542 160	1 613 381	1 613 381
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	601 778	586 273	650 604	611 060	614 403	619 171	651 720	639 707	662 492	662 903	659 515	648 020	648 020
Кошти суб'єктів господарювання	22 690	21 150	23 272	22 312	23 255	22 697	25 095	24 158	25 107	23 176	23 865	24 235	24 235
Кошти фізичних осіб (з оцідними (депозитними) сертифікатами)	521 867	522 796	516 145	510 075	523 483	532 883	560 381	563 040	592 459	605 210	605 206	646 491	646 491
Кошти небанківських фінансових установ	570 859	579 769	610 451	615 569	619 115	625 979	641 165	636 811	649 223	658 008	663 664	681 892	681 892
Рентабельність активів, %	28 814	29 245	28 209	27 320	28 336	30 684	31 380	31 550	33 630	33 512	34 100	34 704	34 704
Рентабельність капіталу, %	5,23	6,25	4,21	4,91	4,49	3,06	3,11	3,11	3,16	2,99	2,93	2,44	2,44
Примітка:	38,65	45,63	30,75	36,04	33,19	22,91	23,59	23,82	24,40	23,22	22,92	19,22	19,22

1) охоплюються дані філій в межах та за межами України;
2) за випусканими даними неоподаткованими банками #;
3) з урахуванням даних контрагентів-нерезидентів;
4) з урахуванням нарахованих доходів/вигравів;
5) дані за станом на 01 квітня, на 01 липня, на 01 жовтня та на 01 грудня відображаються з урахуванням коригуючих проводок (А4)

Додаток Л

Назва показника	(млн грн)									
	01.02.2021	01.03.2021	01.04.2021 (АА)	01.05.2021	01.06.2021	01.07.2021 (АА)	01.08.2021	01.09.2021 ¹	01.10.2021 (АА)	10
	2	3	4	5	6	7	8	9		
Строкові активи в інших банках та кредитні, надані іншим банкам	53 699	56 296	54 419	51 870	59 408	60 472	59 483	61 707	61 300	
Кредити надані клієнтам	966 823	967 095	967 664	986 111	987 877	996 482	997 937	1 029 264	1 035 339	
кредити, що надані організаціям державної влади	11 367	11 067	11 156	10 830	10 737	11 131	11 348	16 485	20 109	
кредити, що надані суб'єктам господарювання	754 488	754 050	750 736	767 053	763 428	767 358	764 824	785 736	785 030	
кредити, що надані фізичним особам	200 944	201 948	205 739	208 115	213 635	217 907	221 630	226 922	230 109	
кредити, надані небанківськими фінансовими установами	24	30	33	113	76	86	133	102	112	
Відрахування в цілі пилери та догострової інвестиції	759 668	758 719	768 923	772 799	742 998	742 320	738 997	688 312	717 894	
Резерви за активами операційних банків (з урахуванням резервів за операціями, які обслуговуються на позабалансових рахунках)	378 762	374 324	383 929	373 220	353 018	362 449	332 873	328 918	332 789	
Пасиви	1 819 530	1 826 709	1 833 327	1 862 829	1 882 226	1 892 468	1 909 827	1 900 358	1 931 916	
Капітал	213 833	213 641	216 715	203 096	203 561	208 924	217 966	223 314	230 342	
з якого: статутний капітал	479 032	479 969	479 083	481 226	481 261	481 448	481 241	489 934	481 975	
Зобов'язання банків	1 605 678	1 613 068	1 618 812	1 639 733	1 676 665	1 683 544	1 691 861	1 677 044	1 701 374	
Зобов'язання банків в іноземній валюті	647 569	642 145	645 339	648 961	646 478	642 288	637 365	639 186	625 322	
Строкові активи (депозити) інших банків та кредитні, що отримані від інших банків	23 247	23 272	23 661	22 211	24 116	25 799	25 631	25 352	23 636	
Кошти суб'єктів господарювання	636 921	629 450	645 838	632 123	663 388	664 403	679 158	665 829	688 274	
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	682 637	690 372	687 948	700 149	691 407	700 425	693 438	686 912	688 453	
Кошти небанківських фінансових установ	34 392	35 563	36 690	35 261	35 185	37 995	37 404	39 144	40 871	
Додатково:										
Рентабельність активів, %	2,67	2,14	2,40	2,87	3,11	3,26	3,67	3,67	3,67	
Рентабельність капіталу, %	22,96	18,31	20,48	24,75	27,12	28,60	32,34	32,26	32,08	

Примітки:

- 1) показується дані фізії в межах та за межами України;
- 2) за виключенням банків спеціалізованих банків 4;
- 3) з урахуванням банків контрагентів-нерезидентів;
- 4) з урахуванням нерезидентів-дохідів агрант;
- 5) дані за станом на 01 квітня, на 01 липня та на 01 жовтня відповідно з урахуванням коригувань провадних (АА).

* Без урахування ПАТ "ПРОКРАСЛІВНИЙ ЦЕНТР".

Доходи і витрати банків України (млн. грн.)	Показники	сiчень 2016*												сiчень- грудень 2016*
		сiчень 2016*	лютий 2016*	березень 2016*	квітень 2016*	травень 2016*	червень 2016*	липень 2016*	серпень 2016*	вересень 2016*	жовтень 2016*	сiчень- листопад 2016*		
ДОХОДИ		12 180	24 807	42 798	56 849	72 296	87 999	101 607	127 157	140 133	153 426	166 143	190 691	
	процентні доходи	11 271	23 336	35 476	45 689	57 774	69 483	79 330	91 729	102 436	114 981	126 195	135 807	
	комісійні доходи	2 113	4 529	7 257	9 802	11 890	14 620	17 252	20 231	23 300	26 060	29 153	31 362	
	результат від торговельних операцій	-1 841	-5 843	-3 769	-3 021	-2 377	-1 837	-1 508	3 798	4 749	2 196	-2 080	8 243	
	інші операційні доходи	385	2 213	2 954	2 620	3 058	3 604	4 164	4 599	5 446	5 859	8 312	9 605	
	інші доходи	197	351	468	1 240	1 331	1 420	1 546	5 592	2 825	2 880	2 981	3 946	
	повернення списаних активів	55	201	412	519	620	709	823	1 208	1 377	1 450	1 582	1 728	
ВИТРАТИ		13 070	26 778	50 809	68 385	81 542	97 182	110 873	133 753	151 760	166 022	185 027	350 078	
	процентні витрати	8 082	16 525	25 259	32 691	40 427	47 993	55 307	62 854	69 758	76 857	83 594	91 638	
	комісійні витрати	434	1 063	1 589	2 120	2 733	3 272	3 804	4 544	5 119	5 677	6 476	7 182	
	інші операційні витрати	475	1 884	2 688	3 409	3 949	5 403	6 000	7 837	8 537	9 168	9 795	10 920	
	загальні адміністративні витрати	2 606	5 668	9 170	12 300	15 152	18 453	21 623	24 804	28 301	31 722	35 171	39 356	
	інші витрати	69	156	459	584	666	783	994	1 471	1 353	1 635	1 832	3 089	
	вдихування в резерви	1 269	1 272	11 335	16 883	18 086	20 432	21 969	30 957	37 512	39 644	46 614	198 310	
	податок на прибуток	135	210	309	398	529	846	1 176	1 286	1 180	1 319	1 545	-418	
	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	-890	-1 971	-8 011	-11 536	-9 246	-9 183	-9 266	-6 596	-11 627	-12 596	-18 884	-159 388	

Доходи і витрати банків України (млн грн)		січень 2017*	січень- лютий 2017*	січень- березень 2017*	січень- квітень 2017*	січень- травень 2017*	січень- червень 2017*	січень- липень 2017*	січень- серпень 2017*	січень- вересень 2017* (#A4)	січень- жовтень 2017*	січень- листопад 2017*	січень- грудень 2017* (#A4)
ПОКАЗНИКИ													
ДОХОДИ		14 557	29 502	45 268	63 020	73 939	87 016	101 624	119 747	131 072	146 203	161 584	178 054
процентні доходи		10 563	19 855	30 268	40 111	50 678	60 795	71 360	81 777	91 626	101 764	111 961	124 009
комісійні доходи		2 699	5 443	8 684	11 624	14 914	18 075	21 269	24 700	28 252	32 027	35 812	37 138
результат від торговельних операцій		484	2 923	4 367	8 874	5 238	4 518	4 824	8 376	5 181	5 858	6 018	7 224
інші операційні доходи		607	951	1 370	1 695	2 237	2 537	2 974	3 442	4 338	4 698	5 721	7 264
інші доходи		98	156	317	383	461	601	660	755	898	975	1 080	1 349
повернення списаних активів		106	173	263	333	411	490	536	697	776	880	992	1 070
ВИТРАТИ		14 219	25 769	40 182	53 603	67 088	88 669	101 846	116 318	129 666	144 048	159 758	204 545
процентні витрати		6 432	12 240	18 697	24 526	30 641	36 745	42 649	48 423	53 856	59 633	65 177	70 971
комісійні витрати		621	1 375	2 062	2 696	3 616	4 365	5 004	5 937	6 772	7 636	8 699	9 650
інші операційні витрати		490	1 076	1 650	2 336	3 106	4 087	5 053	5 651	6 455	7 575	8 328	11 719
загальні адміністративні витрати		2 900	6 220	10 009	13 521	16 927	20 631	24 493	28 229	32 105	36 061	40 109	44 202
інші витрати		330	549	731	907	1 146	1 297	1 494	1 722	1 856	1 969	2 136	15 116
вдрачування в резерви		3 112	3 835	6 331	8 612	10 414	20 033	21 369	24 243	26 214	28 487	32 408	49 206
податок на прибуток		334	473	703	1 004	1 238	1 511	1 784	2 113	2 408	2 687	2 900	3 681
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)		338	3 733	5 086	9 418	6 851	-1 653	-223	3 429	1 406	2 154	1 826	-26 491

Додаток П

Доходи і витрати банків України (млн грн)	січень 2018*	січень- лютий 2018*	січень- березень 2018*(А4)	січень- квітень 2018*	січень- травень 2018*	січень- червень 2018*(А4)	січень- липень 2018*	січень- серпень 2018*	січень- вересень 2018*(А4)	січень- жовтень 2018*	січень- листопад 2018*	січень- грудень 2018*(А4)
Показники												
ДОХОДИ	14 599	27 982	45 101	59 904	78 275	92 390	108 913	128 440	144 116	163 240	180 433	204 554
процентні доходи	11 295	21 435	32 924	43 948	55 834	65 960	78 045	89 559	101 211	113 213	126 334	140 803
комісійні доходи	3 760	7 396	11 416	15 198	19 543	23 646	28 303	33 041	37 575	42 601	46 223	50 969
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	-1 059	-2 627	-1 822	-2 628	-1 262	-2 149	-3 171	-875	-2 218	-1 549	-1 524	1 853
інші операційні доходи	434	1 516	2 127	2 737	3 389	3 982	4 661	5 432	6 116	6 804	7 298	8 589
інші доходи	130	191	338	505	579	709	799	945	1 002	1 687	1 582	1 809
повернення списаних активів	39	71	118	145	191	242	275	337	430	483	520	532
ВИТРАТИ	12 908	23 985	36 429	49 180	65 463	84 122	99 144	114 693	133 179	148 412	160 441	182 215
процентні витрати	5 686	10 827	16 370	21 826	27 807	33 236	39 154	44 903	50 586	56 526	61 882	67 760
комісійні витрати	1 086	2 040	2 921	3 793	5 000	5 947	6 945	8 281	9 340	10 669	11 910	13 159
інші операційні витрати	687	1 400	2 599	4 004	5 077	6 700	7 811	8 908	9 894	11 087	12 031	16 800
загальні адм інісправні витрати	3 601	7 582	12 075	16 277	20 510	24 945	29 270	33 589	38 120	42 821	47 058	53 670
інші витрати	79	171	269	365	1 009	1 492	1 587	1 517	1 654	1 748	1 466	2 011
вдражування в резерви	1 541	1 488	1 093	1 432	4 144	9 360	11 637	14 365	19 868	21 415	21 705	23 758
податок на прибуток	229	477	1 103	1 484	1 915	2 441	2 741	3 129	3 715	4 147	4 388	5 057
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 691	3 998	8 672	10 724	12 812	8 268	9 769	13 747	10 937	14 827	19 992	22 339

Доходи і витрати банків України (млн грн)		січень 2019*	січень- лютий 2019*	січень- березень 2019*(А4)	січень- квітень 2019*	січень- травень 2019	січень- червень 2019(А4)	січень- липень 2019	січень- серпень 2019	січень- вересень 2019(А4)	січень- жовтень 2019	січень- листопад 2019	січень- грудень 2019(А4)
Показники													
ДОХОДИ		20 180	39 279	58 012	77 064	98 854	121 064	141 401	164 990	183 996	201 037	222 073	243 102
процентні доходи		13 282	26 489	37 921	50 580	63 717	76 490	89 728	102 673	115 477	127 803	140 650	152 954
комісійні доходи		4 628	9 164	13 968	18 939	24 338	29 114	34 754	40 047	45 440	50 687	56 073	62 057
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу		1 656	2 212	3 766	3 943	6 496	10 370	10 649	14 943	14 774	13 936	15 684	16 225
інші операційні доходи		481	1 043	1 718	2 450	2 999	3 568	4 352	5 066	5 665	6 024	6 526	8 147
інші доходи		79	226	439	897	999	1 125	1 411	1 687	1 920	1 849	2 322	2 809
повернення списаних активів		54	146	200	255	304	398	506	574	718	738	818	909
ВИТРАТИ		14 754	30 588	45 109	58 949	75 426	90 027	104 674	120 696	135 644	149 045	163 072	184 746
процентні витрати		6 255	12 077	18 381	24 539	30 936	37 100	43 475	49 802	55 939	61 656	67 776	74 062
комісійні витрати		1 470	2 739	3 971	5 250	6 942	8 301	10 056	11 688	13 120	14 829	16 475	18 096
інші операційні витрати		821	3 121	2 567	3 704	4 813	5 545	6 455	7 236	8 035	8 577	9 510	11 790
загальні адміністративні витрати		4 136	8 812	14 111	19 322	24 444	29 560	34 683	39 777	45 156	49 648	55 223	62 936
інші витрати		77	183	265	408	531	697	836	1 011	1 141	1 114	1 223	2 379
вдрачування в резерви		1 759	2 973	4 714	4 161	5 788	6 442	6 314	7 980	8 296	9 321	8 592	10 714
податок на прибуток		236	684	1 101	1 564	1 972	2 382	2 855	3 201	3 956	3 900	4 273	4 769
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)		5 426	8 691	12 902	18 115	23 428	31 037	36 727	44 294	48 351	51 992	59 001	58 356

Доходи і витрати банків України (млн грн)		січень 2020	січень- лютий 2020	січень- березень 2019 (А4)	січень- квітень 2020	січень- травень 2020	січень- червень 2020 (А4)	січень- липень 2020	січень- серпень 2020*	січень- вересень 2020 (А4)	січень- жовтень 2020	січень- листопад 2020	січень- грудень 2020 (А4)*
Показники													
ДОХОДИ		22 583	46 223	65 346	90 004	109 534	128 620	149 109	168 992	189 535	209 251	229 497	250 171
процентні доходи		13 571	26 055	38 769	50 784	63 192	75 122	87 458	99 557	111 195	123 472	135 485	147 743
комісійні доходи		5 438	10 676	16 308	20 959	25 721	31 154	37 116	42 949	49 327	55 786	62 973	70 640
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу		2 688	7 865	7 742	15 190	16 974	17 818	19 293	20 414	21 850	22 118	22 498	21 507
інші операційні доходи		721	1 255	1 824	2 219	2 625	3 152	3 704	4 357	4 857	5 289	5 755	6 813
інші доходи		96	199	482	579	675	968	1 084	1 218	1 767	1 935	2 067	2 705
повернення списаних активів		69	172	222	273	346	406	455	498	538	651	718	763
ВИТРАТИ		15 991	30 346	49 225	64 796	80 570	104 830	120 720	136 351	151 930	169 423	186 132	210 445
процентні витрати		6 295	11 988	17 899	23 364	28 856	34 193	39 406	44 381	49 128	53 921	58 460	62 895
комісійні витрати		1 947	3 726	5 518	7 228	8 893	10 651	12 753	14 937	17 002	19 265	21 570	24 132
інші операційні витрати		887	1 868	2 986	4 143	5 213	6 716	8 009	9 360	11 013	12 525	14 218	16 405
загальні адміністративні витрати		5 018	10 539	16 554	21 978	27 297	32 805	38 304	43 658	49 661	55 606	61 602	69 437
інші витрати		127	260	448	565	691	904	1 075	1 210	1 458	1 640	1 808	2 728
вдрагування в резерви		1 342	1 292	4 683	6 151	7 984	17 823	19 100	20 403	20 854	23 302	25 084	31 037
податок на прибуток		376	673	1 137	1 368	1 635	1 738	2 074	2 401	2 813	3 164	3 389	3 811
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)		6 592	15 877	16 121	25 208	28 964	23 790	28 389	32 641	37 604	39 828	43 365	39 727

Додаток Т

№ з/п	Норматив	Значення економічних нормативів по системі банків України за 2016 рік □												(%)
		За станом на												
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12	
1	Н1 Регулятивний капітал(млн. грн.)	129 816,9	102 440,2	129 749,1	127 006,2	130 208,1	125 189,6	127 601,8	132 685,7	137 500,4	142 335,6	136 640,3	138 526,0	
2	Н2 Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,31	9,63	11,94	12,03	12,74	12,54	13,03	13,84	13,90	14,22	13,45	13,34	
3	Н4 Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	78,73	78,5	74,08	76,52	72,25	67,95	68,51	70,05	62,01	59,42	59,29	59,30	
4	Н5 Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	79,98	82,2	82,96	84,13	80,96	83,13	85,43	86,01	86,11	86,31	85,86	87,40	
5	Н6 Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	92,87	92,58	93,45	89,54	89,56	89,67	88,69	88,47	88,55	88,41	87,16	91,01	
6	Н7 Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	22,78	23,1	22,76	22,87	21,14	21,5	21,55	21,08	20,63	21,38	22,27	21,37	
7	Н8 Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	364,14	470,16	364,32	345,47	331,11	339,18	302,39	278,11	272,66	260,85	295,96	321,28	
8	Н9 Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами(не більше 25 %)	31,19	45,56	37,1	37,03	35,35	35,63	25,27	28,36	29,06	28,19	29,24	28,80	
9	Н11 Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,002	0,002	0,001	0,002	0,001	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,001	
10	Н12 Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	1,10	0,92	0,84	0,80	0,75	0,74	0,73	0,67	0,66	0,66	0,65	0,64	

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2017 рік													(%)	
№ з/п	Норматив	За станом на										01.11	01.12	
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10			
1	Н1 Регулятивний капітал (млн. грн.)	109 653,6	111 913,3	102 600,8	99 029,8	97 312,9	96 030,1	92 550,7	110 697,7	111 305,3	112 653,8	110 793,0	112 154,5	
2	Н2 Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,69	12,65	12,85	13,72	13,77	13,11	12,42	15,35	15,41	15,27	15,03	15,35	
3	Н4 Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	60,79	60,39	60,37	61,93	60,96	60,88	58,59	59,43	54,44	53,24	46,40	45,61	
4	Н5 Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	102,14	100,57	105,31	115,54	113,41	112,8	106,61	108,48	106,29	105,55	104,55	106,67	
5	Н6 Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	92,09	89,69	91,42	95,76	95,54	94,45	94,95	97,42	96,59	97,47	95,85	96,52	
6	Н7 Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	21,48	21,87	22,02	22,31	20,90	20,79	20,64	20,35	19,97	20,49	20,58	20,61	
7	Н8 Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	308,27	261,03	264,58	284,08	283,57	278,26	293,88	223,77	228,64	233,41	239,95	232,12	
8	Н9 Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	36,72	30,79	29,64	28,72	28,98	28,23	26,84	20,05	20,06	19,94	20,23	20,05	
9	Н11 Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,001	0,0003	0,0002	0,0001	0,0001	0,0001	0,000005	0,000004	0,000002	0,000005	0,000005	0,000005	
10	Н12 Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,60	0,43	0,42	0,39	0,39	0,37	0,35	0,33	0,32	0,32	0,43	0,32	

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2019 рік ☐															
№ з/п	Норматив	За станом на												(%)	
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11			01.12
1	Н1	126 116,7	124 984,7	126 448,9	128 231,2	123 439,2	134 910,1	136 023,5	137 905,8	142 200,5	143 946,1	146 820,8	147 073,2		
2	Н2	16,18	16,52	16,93	16,96	16,21	17,65	17,47	17,42	18,00	18,43	18,59	18,72		
3	Н3	...	10,43	10,97	10,91	11,40	13,16	12,98	12,74	13,00	13,12	13,25	13,28		
4	Н4	68,66	76,47	77,85	70,15	69,96	69,07	66,63	64,93	66,37		
5	Н5	99,12	101,47	102,46	100,97	100,25	100,54	97,76	99,18	99,05		
6	Н6	93,52	92,36	93,44	92,63	92,29	92,23	91,61	93,33	93,29	93,86	93,57	94,40		
7	Н7	19,83	19,26	19,10	18,99	18,65	18,37	17,86	18,28	18,06	17,84	17,49	17,32		
8	Н8	176,23	192,41	169,54	174,68	172,21	152,26	146,97	140,92	138,26	120,79	127,94	120,54		
9	Н9	10,41	9,87	8,90	9,48	9,53	10,19	8,64	8,08	8,61	7,47	7,86	7,23		
10	Н11	0,0009	0,0005	0,0005	0,0005	0,0005	0,0006	0,0006	0,0004	0,0004	0,0004	0,0002	0,0002		
11	Н12	0,15	0,15	0,15	0,19	0,15	0,16	0,16	0,16	0,16	0,15	0,14	0,14		

¹ Відповідно до змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019, № 102, починаючи з 02.09.2019 економічні нормативи Н4 та Н5 не розраховуються.

№ з/п	Норматив	За станом на												(%)
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12	
1	Н11 Регулятивний капітал (млн грн)	150 313,8	150 946,6	149 264,5	155 287,7	154 359,0	171 704,4	170 821,4	172 704,0	172 954,4	178 767,6	180 737,3	181 880,5	
2	Н2 Норматив достатності (алекагності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	19,66	20,31	20,12	19,29	19,70	22,17	21,91	21,52	21,44	21,91	21,76	21,63	
3	Н3 Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	13,50	14,13	14,11	13,01	14,47	15,89	15,75	15,38	15,36	16,05	15,74	15,51	
4	Н6 Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	94,35	94,68	95,62	92,56	91,04	90,98	88,15	88,79	88,83	89,68	88,50	88,55	
5	Н7 Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	17,61	17,99	18,14	18,44	19,17	19,04	19,15	19,06	19,14	18,50	19,76	19,85	
6	Н8 Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	105,00	111,66	112,55	112,08	106,49	89,98	90,11	95,44	94,17	88,35	85,20	84,60	
7	Н9 Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	7,02	6,60	6,70	5,99	6,00	3,80	4,09	4,41	5,45	4,36	4,51	3,80	
8	Н11 Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0005	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	
9	Н12 Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12	

Додаток III

**Динаміка економічних нормативів банків за групами станом на 01.01.2019-
01.01.2021 рр.***

Показник	Державні банки	Приватні банки	Банки з іноземним капіталом	Разом всі банки
Станом на 01.01.2019 р.				
H1, млн. грн.	49879,51	27590,84	48646,39	126116,74
H2, %	327,18	3040,31	1038,62	4406,12
H3, %	-	-	-	-
H4, %	1256,47	34136,97	2848,16	39541,60
H5, %	891,44	34544,50	2263,40	37699,34
H6, %	808,23	33594,86	2892,04	37295,13
H7, %	81,02	1048,44	116006242425,90	116006243555,36
H8,	1013,05	6228,79	2096896152489,74	2096896159731,58
H9, %	1,09	1333,22	83,42	1417,73
H11, %	0,58	19,68	5,19	25,45
H12, %	0,98	25,32	6,39	32,70
Л13-1, %	302,27	128,41	114987217,06	114987647,74
Л13-2, %	4,12	106,99	140636905562,97	140636905674,08
LCR _{ВВ} , %	-	-	-	-
LCR _{ів} , %	-	-	-	-
Станом на 01.01.2020 р.				
H1, млн. грн.	52746,62	32444,29	65122,92	150313,84
H2, %	359,81	2917,78	1334,57	4612,17
H3, %	316,11	2466,73	966,52	3749,37
H4, %	-	-	-	-
H5, %	-	-	-	-
H6, %	643,34	7323,20	3746,57	11713,11
H7, %	75,60	863,61	344,74	1283,96
H8,	795,49	4691,23	1116,33	6603,04
H9, %	11,41	721,55	83,81	816,77
H11, %	0,19	18,87	4,07	23,13
H12, %	0,54	24,10	4,28	28,92
Л13-1, %	417,10	77,97	94,75	589,82
Л13-2, %	3,41	89,55	71,99	164,95
LCR _{ВВ} , %	1887,23	25090,70	9102,68	36080,60
LCR _{ів} , %	1316,46	29105,71	10981,71	41403,88
Станом на 01.01.2021 р.				
H1, млн. грн.	77096,83	35711,93	69474,86	182283,63
H2, %	381,92	2361,72	1332,36	4076,00
H3, %	336,97	2016,94	970,57	3324,48
H4, %	-	-	-	-
H5, %	-	-	-	-
H6, %	582,24	5349,86	5057,77	10989,97
H7, %	65,61	908,88	413,56	1388,06
H8,	539,11	5097,80	1528,36	7165,28
H9, %	1,19	498,59	88,31	588,09
H11, %	0,18	8,16	3,31	11,65
H12, %	0,50	13,02	3,49	17,02
Л13-1, %	216,59	172,94	121,98	511,51
Л13-2, %	0,83	72,28	130,65	203,75
LCR _{ВВ} , %	1531,02	20216,59	11518,10	33265,71
LCR _{ів} , %	1073,72	34543,41	18622,22	221239,36
Абсолютне відхилення 01.01.2019-01.01.2020				
H1, млн. грн.	2867,11	4853,45	16476,53	24197,1
H2, %	32,63	-122,53	295,95	206,05
H3, %	316,11	2466,73	966,52	3749,37

Продовження дод. III

H4, %	-1256,47	-34136,97	-2848,16	-39541,6
H5, %	-891,44	-34544,5	-2263,4	-37699,34
H6, %	-164,89	-26271,66	854,53	-25582,02
H7, %	-5,42	-184,83	-1,16E+11	-1,16E+11
H8,	-217,56	-1537,56	-2,097E+12	-2,097E+12
H9, %	10,32	-611,67	0,39	-600,96
H11, %	-0,39	-0,81	-1,12	-2,32
H12, %	-0,44	-1,22	-2,11	-3,78
Л13-1, %	114,83	-50,44	-114987122	-114987058
Л13-2, %	-0,71	-17,44	-1,406E+11	-1,406E+11
LCR _{ВВ} , %	1887,23	25090,7	9102,68	36080,6
LCR _{іВ} , %	1316,46	29105,71	10981,71	41403,88
Абсолютне відхилення 01.01.2020-01.01.2021				
H1, млн. грн.	24350,21	3267,64	4351,94	31969,79
H2, %	22,11	-556,06	-2,21	-536,17
H3, %	20,86	-449,79	4,05	-424,89
H4, %	0	0	0	0
H5, %	0	0	0	0
H6, %	-61,1	-1973,34	1311,2	-723,14
H7, %	-9,99	45,27	68,82	104,1
H8,	-256,38	406,57	412,03	562,24
H9, %	-10,22	-222,96	4,5	-228,68
H11, %	-0,01	-10,71	-0,76	-11,48
H12, %	-0,04	-11,08	-0,79	-11,9
Л13-1, %	-200,51	94,97	27,23	-78,31
Л13-2, %	-2,58	-17,27	58,66	38,8
LCR _{ВВ} , %	-356,21	-4874,11	2415,42	-2814,89
LCR _{іВ} , %	-242,74	5437,7	7640,51	179835,48
Темп приросту, %				
H1, млн. грн.	46,16	10,07	6,68	21,27
H2, %	6,14	-19,06	-0,17	-11,63
H3, %	6,60	-18,23	0,42	-11,33
H4, %	-	-	-	-
H5, %	-	-	-	-
H6, %	-9,50	-26,95	35,00	-6,17
H7, %	-13,21	5,24	19,96	8,11
H8,	-32,23	8,67	36,91	8,51
H9, %	-89,57	-30,90	5,37	-28,00
H11, %	-5,26	-56,76	-18,67	-49,63
H12, %	-7,41	-45,98	-18,46	-41,15
Л13-1, %	-48,07	121,80	28,74	-13,28
Л13-2, %	-75,66	-19,29	81,48	23,52
LCR _{ВВ} , %	-18,87	-19,43	26,54	-7,80
LCR _{іВ} , %	-18,44	18,68	69,57	434,34

*Примітка: побудовано автором за даними [56]

Розрахунок класифікованих активів АТ «ОТП Банк» за 2018-2020 роки*

Статті активу	Коеф. Ризик у, %	Фактичні активи, тис. Грн			Зважені активи, тис. Грн.		
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	3	4	5	6=3*2	7=4*2	8=5*2
Грошові кошти та рахунки у Національному банку	0	2320458,00	3139593,00	3510420,00	0,00	0,00	0,00
Кошти в банках	20	2507127,00	4308470,00	13628078,00	50142540,00	86169400,00	272561560,00
Кредити клієнтам	100	22059052,00	25311393,00	27638193,00	220590520,00	253113930,00	276381930,00
Інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	100	1102220,00	3612465,00	6602257,00	110222000,00	361246500,00	660225700,00
Інвестиції, що оцінюються за амортизаційною вартістю	100	3677428,00	7212296,00	5901418,00	367742800,00	721229600,00	590141800,00
Інвестиції в дочірню компанію	100	0,00	139143,00	139143,00	0,00	13914300,00	13914300,00
Основні засоби та нематеріальні активи	100	478898,00	568882,00	734358,00	47889800,00	56888200,00	73435800,00
Активи з права користування	100	0,00	191858,00	446685,00	0,00	19185800,00	44668500,00
Поточні активи та податок на прибуток	100	127402,00	64,00	90,00	12740200,00	6400,00	9000,00
Відстрочені активи з податку на прибуток	100	177315,00	38747,00	76544,00	17731500,00	3874700,00	7654400,00
Інвестиційна нерухомість	100	39381,00	28152,00	27857,00	3938100,00	2815200,00	2785700,00

Продовження дод. III

Інші активи	10 0	267857,00	230260,00	219864,00	26785700,0 0	23026000,0 0	21986400,0 0
ВСЬОГО АКТИВІВ		32757141,0 0	44781323,0 0	58924907,0 0			

*Примітка: побудовано автором на основі даних звітності банку